

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI VE DURUŞMA TALEPLİDİR

DANIŞTAY 6. DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NA

- DAVACI** : 1 - TMMOB Çevre Mühendisleri Odası
DAVACI : 2 - TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
VEKİLİ : Av. Emre Baturay ALTINOK
Uğur Mumcu'nun Sok. No: 54/8 GOP- Çankaya/ Ankara
Tel: 0.312.4280501- Faks: 0.312.4370501
- DAVALI** : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - ANKARA
- DAVA KONUSU** : 14.06.2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete yayınlanarak yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin; 4. maddesinin, 5. maddesinin, 6. maddesinin, 7/1. maddesinin (c), (ı), (i), (j), (g), (k) fıkralarının, 8/1, 8/2, 8/3, 8/8, 8/10, 8/11, 8/12 maddesinin, 9/1, 9/2, 9/4, 9/5 maddesinin, 11/1, 11/2, 11/3, 11/4 maddesinin, 12/3. maddesinin, 14/1 maddesinin (i), (g) ve (ğ) fıkralarının, 15/2, 15/3, 15/4 maddesinin, 16. ve 17. maddesinin, 19/1 maddesinin (ç) bendinin, 20/1 maddesinin (c) fıkrasının, 20/2 maddesinin (d) fıkrasının, 21/2. ve 21/5 maddesinin, 23/6 maddesinin (v) fıkrasının, 24/1, 24/3 maddelerinin ve 24/10 maddesinin (j) fıkrasının, 26/1, 26/2, 26/3, 26/6 maddesinin (d) fıkrasının, 26/7 maddelerinin, 27/1 maddesinin (f) fıkrasının, 30/1, 30/2, 30/3 maddelerinin, 31/1 maddesinin, 33/1 maddesinin, 36. maddesinin, Geçici 2. ve 3. Maddelerinin, Ek-1d Uygulama İmar Planı Gösterimleri ekinin, Ek -2 Kentsel, Sosyal ve Teknik Altyapı ekinin, **Öncelikle yürütmesinin durdurulmasına BU MADDELER, FIKRALAR, BENTLER VE İFADELERİN yürütmesinin durdurulması halinde yönetmelik uygulanamaz hale geleceğinden Mahkemenin durdurma gerekçelerine, Mevzuat Hazırlama Usul ve Esaslarına ve katılımcı bir anlayışla bilimsel ve planlama disiplinine ve kamu yararına uygun ve planlama esasları ile şehircilik ilkelerinin amacına hizmet eden yeni bir Yönetmelik hazırlanabilmesi için**

**Yönetmeliğin tamamının yürütmesinin durdurulmasına
ve takiben iptaline karar verilmesi talebidir.**

RG'DE YAYINLANMA TARİHİ : 14.06.2014

DAVA TARİHİ : 08.09.2014

(dava açma süresinin son günü olan 13.08.2014 tarihinin adli tatile denk gelmesi ve dava açma süresinin İYUK m. 8/3 nedeni ile 07.09.2014 tarihine uzaması, bu sürenin de pazar günü olan hafta tatiline denk gelmesi nedeni ile İYUK m. 8/2 uyarınca davamız hafta tatilini takip eden ilk iş günü olan 08.09.2014 tarihinde, bir diğer ifade ile süresinde açılmıştır)

DAVA AÇMA EHLİYETİ YÖNÜNDEN AÇIKLAMALARIMIZ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Çevre Mühendisleri Odası ve Peyzaj Mimarları Odası, Anayasa'nın 135. Maddesi ile 6235 ve 3458 sayılı yasalara göre kurulan TMMOB'ye bağlı, kamu kurumu niteliğinde meslek örgütleridir.

Anayasa'nın 135. Maddesinde Kamu Kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kamu tüzelkişiliğini haiz oldukları belirtilmiş olup aynı zamanda kuruluş amaçları da tanımlanmıştır. Bu amaçlar, belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak olarak tanımlanmışlardır.

Anayasa, Kanun ve Oda yönetmeliklerinde belirtildiği gibi davacı Odalar, mesleğin ve meslektaşların hak ve çıkarlarını korumak, planlama, kentsel tasarım ve uygulamalarının; planlama esaslarına, şehircilik ilkelerine ve kamu yararına uygun yapılmasını denetlemek, bu konudaki eksiklikleri, yanlışlıkları ortadan kaldırmak için gerekli çalışmaları yapmakla yükümlüdür.

Davacı Odalar, ilgili bakanlık, kamu kurumları, belediyeler ve diğer kuruluş ve makamlarla ilişki içerisinde ülkemizin sağlıklı ve düzenli kentleşmesi, kent planlarının şehircilik esaslarına ve meslek ilkelerine uygun yapılması için; yazışma, görüşme girişimleriyle düzeltilmesini başaramadığı hatalı plan, karar ve uygulamaları yargıya götürmekte, yargı yoluyla çabalarını sürdürmektedir.

Davacı Odalar, kuruldukları günden bu yana, kanunlara, şehircilik bilimine ve kamu yararına aykırı olan plan ve uygulamalara karşı mücadele çerçevesinde gerektiğinde yasal süreçleri de izleyerek görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler ve somut davayı da bu nedenle açmaktadırlar.

DAVA KONUSU DÜZENLEME İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'ni içerik olarak değerlendirmeden önce, yönetmeliğin hazırlanması ve yürürlüğü girmesine ilişkin yönetime değinmek gerekmektedir.

Yıllardır planların ve plan değişikliklerin yapımında kullanılan **Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik ve Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik**, bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır. Ve ne yazık ki bu önemli değişiklik de, diğer birçok mevzuat değişimi gibi meslek odaları ile istişari ve yapıcı bir yaklaşımla tartışılmamı, Mevzuat Hazırlama Usul ve Esaslarına Daire Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Uzun yıllardır idarelerin artık bir gelenek haline getirdiği bu durum, mevzuatın uygulanmasından başlayarak uygulamaların kentlere yansımaya kadar birçok sorunu da beraberinde getirecektir. Kurulduğu günden beri kamu yararını ve bilimselliği kendisine ilke edinmiş meslek odalarının, meslek disiplinleri ile ilgili bu önemli değişikliklerin hazırlanması aşamasında yok sayılması, kabul edilemez bir tutumdur.

Yönetmeliğin içeriğine bakıldığında ise; ortaya çıkış amacı açısından bilimsel dayanakları olan bir yönetmelik olduğu söyleyebilmek pekala mümkündür. Yıllar içinde planlama meslek alanında gerek planların ölçek ve türleri açısından gerekse alan kullanımları ve bunların gösterimleri açısından oldukça farklı gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak, tüm bu planların, alan kullanımlarının ve bunların gösterimlerinin tek bir yönetmelik çatısı altında düzenlenmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Buna verilebilecek en önemli örnek ise planlama meslek alanına son dönem önemli ölçüde giren stratejik planların "Mekansal Stratejik Planlar" adı altında yönetmelikte tanımlanmış olması gösterilebilir.

Diğer yandan *yönetmelik incelendiğinde önemli sorunları da içinde barındırdığı açıkça görülmektedir. Bunlardan en önemlisi MERKEZİLEŞME kavramıdır.* Yönetmelik uyarınca yerel idarelerce onaylanan tüm planlar Bakanlığa gönderilecektir. Bakanlık ise onaylanan planları inceledikten sonra gerekli gördüğu hallerde, planları değiştirilmek üzere yerel idarelere geri gönderebilecektir. **Bu durum planlama yetkisinde Bakanlığın tüm yetkiyi kendisine almasından farksızdır.** Yerel idarelerin kararlarını hiçe sayan bu durum, yıllardır savunulan ve Avrupa Konseyi tarafından imzaya açılan, yerel yönetimlerin merkezi otoriteden özerkliğini garanti eden, Türkiye dâhil birçok ülke tarafından imzalanmış ve onaylanmış bulunan Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile getirilen yerelleşme ilkesi ile taban tabana zıt bir durumu işaret etmektedir.

Yönetmelikte dikkat çeken başka bir husus, ESNEKLİK kavramıdır. Yönetmeliğin birçok maddesinde rastlanan bu kavram, planların ve plan değişikliklerinin yapımında esnek bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bilindiği gibi kanunlarımız ve yönetmeliklerimiz yapı itibariyle kesinlik içeren metinlerdir. Hele planlama gibi tek bir doğrudan oluşmaya planlama temelli meslek alanları için hazırlanan mevzuatta, tüm tanımların ve süreçlerin kesinlik arz etmesi gerekirken, yönetmeliğin birçok maddesinde çok daha esnek bir çizgi benimsenmiştir. Bu durum, planların uygulanması aşamasında kentlerimizde ciddi riskleri de beraberinde getirecektir.

Yönetmelikteki bir diğer sorun ise, maddelerin birçoğunda kendisini hissettiren BELİRSİZLİK konusudur. Yönetmelik tanımlardan gösterimlere kadar birçok konuda önemli bir toparlama çabası olsa da içerisinde önemli belirsizlikleri hala barındırmaktadır. **Buna en önemli örnekler ise Koruma Yönetmeliğe yeni girmiş olan Bütünleşik Kıyı Alanları Planları ile Kentsel Tasarım Projelerine ilişkin hükümlerdir.** Planlama sistematığında olmayan bu kavramların yapımı ve uygulanması açısından belirsizlikleri içerisinde barındırmaktadır.

Son olarak yönetmeliğin uygulanmasında da önemli bir sorun bulunmaktadır. Bakanlık tüm planların bu yönetmelik doğrultusunda revize edilmesini yasal bir zorunluluk olarak ortaya koymuştur. Bunun için idarelere 1 yıl süre veren Bakanlık; isteyen idarelerin Bakanlığa başvurmaları halinde revizyon planları kendisinin hazırlayabileceğini belirtmiştir. Ama ülkemizde binlercesi bulunan bu planların 1 yıl içinde nasıl revize edileceği, bu süre içinde yapılan başvuruların nasıl değerlendirileceği ise belirsizliğini korumaktadır.

Özel bir örnek olsa dahi burada belirtilmeden geçilemeyecek bir diğer önemli husus, kentlerimiz için büyük önem arz eden peyzaj alanları ile yeşil alanlarla ilgilidir. Eski yönetmeliklerde tanımlanan Yeşil Alan tanımına yeni yönetmelik ile Çocuk Bahçesi, Park, Botanik Parkı, Hayvanat Bahçesi, Mesire Yeri, Rekreasyon Alanı gibi tanımlar eklenmiştir. Bu durum yerleşme alanlarındaki yeşil alan miktarlarını önemli ölçüde azaltacaktır.

I- Dava konusu düzenleme ile;

- 3194 sayılı İmar Kanununda değişiklik yapılmadan, 3194 sayılı İmar Kanunu ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği düzenlenmiştir.
- Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik ile Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.
- Özel kanunlarla koruma altına alınan bazı alanlarda yapılan planlara ilişkin onama yetkilerinin genel kanun düzenlemeleri içine alınması doğal alanların da yapılaşmaya açılmasıyla sonuçlanmıştır. Yönetmeliğin dayanağı olan 3194 sayılı Kanunun planlama ve yapılaşma ile ilgili maddeleriyle çelişen yönlerinin yanı sıra, İmar Kanununun özel kanunlar kapsamında kalan alanlar ile “istisna” ilişkisine de aykırı düzenleme getirilmiştir.
- Öncelikle yasa üzerindeki değişikliklerin tartışılması ve yaşama geçirilmesi gerekirken dayanağı olan Yasayla örtüşmeyen yönetmeliklerin çıkarılması soru işaretlerinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle öncelikle Anayasa, kanun, yönetmelik, genelge olarak sıralanan kademelenmenin getirdiği bütünlük içerisinde incelenmesi ve hiçbir belgenin birbiri ile çelişmemesi esas olmalıdır.

ESAS HAKKINDA GEREKÇELERİMİZ;

1. YÖNETMELİK GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLDİĞİNDE ÜLKENİN TÜM ALANLARINI KAPSAMAMAKTADIR. BU HALİYLE DAVA KONUSU YÖNETMELİK KAMU YARARINA AYKIRIDIR.

Dava konusu Yönetmelik, amaç maddesinde de açıkça belirtildiği üzere sadece *"...ülke, bölge ve şehir düzeyinde" ...arazi kullanım ve yapılaşma kararları getiren mekânsal planların yapımına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları..."* belirlemekte, kentlerin hemen çevresini saran kırsal alanlar ile doğal alanlara ilişkin herhangi bir düzenleme getirmemektedir.

Önümüzdeki dönemde yapılaşma riski ile karşı karşıya olan; büyük çoğunluğu tarım alanı, mera, bozkır alanları, kısmen orman alanları, akarsuları, gölleri de içine alan; içinde neredeyse hiç kentsel nitelikli alan olmayan; idari olarak köyden mahalleye dönüşen; büyükşehir belediyesi sınırları içinde ülke yerel yönetim biçimini kökten değiştiren; kırsal alanları kentsel arsa olarak tanımlayan 6 Aralık 2012'de kabul edilen ve 30 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe giren Kamuoyunda Bütünşehir yasası olarak bilinen "6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile köy statüsü kaldırılan kırsal nitelikli bu yeni kentsel alanlara ilişkin hiçbir düzenleme getirilmemiştir. Bu alanların, ben yaptım oldu anlayışıyla, bir gecede idari bir işlemle kentsel alana dönüştürülmesi onları kentsel alan mı yapacaktır. Ülkenin neredeyse üçte birine denk gelen alanda doğal alanlar kentsel arsa olarak mı değerlendirilecektir?

Mekan olarak sadece kentsel mekana odaklanan mekanlar arasında eşitsizliği ortadan kaldırmayı düşünmeyen bir yönetmelik düzenlemesidir.

Mekansal Strateji Planı, Bütünleşik Kıyı Alanı Çevre Düzeni Planı gibi üst ölçekli ve kıyı da içerisine alan plan türlerinde kırsal alanlarla ilişkin herhangi bir tanım, öngörü ve kullanıma yer verilmemesi önemli bir eksiklik. Bu haliyle, kırsal alanların, doğal alanların ortadan kalkmasına yol açmasının yanında yönetmeliğin coğrafi eşitsizliklerin artmasına da neden olabilecek bir düzenleme olacağı da açıktır. Bu kapsamda dava konusu yönetmelik toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarına cevap verme yeteneğinden yoksun olduğu için kamu yararına aykırıdır.

Yönetmelik planlama sürecinin dinamik olması gerektiği temelinde, zaman içinde gündeme gelen yeni sorunların çözümünün fiziki planlama sürecine nasıl entegre edileceğinin, planlamanın eşitlik/adalet ilkeleri açısından değerlendirilerek fonksiyonel gereksinimlerin, nüfus ve donatı ilişkilerini değiştiren boyutları itibariyle planlamanın teknik, bilimsel ve hukuki gereklilikleri doğrultusunda ele alınması gerekmektedir.

'Kentsel Tasarım'ın planlama sistemi içine yerleştirilmesi gibi olumlu yönde arayışlar var gibi görünse de, bu arayışlar da, uygulamayı yönlendiren ve belirleyen kentsel tasarım projelerinin imar planları ile hiyerarşik/geri beslemeli ilişkisi net olarak kurulmamış olması, imar planlarında önce, ayrı olarak, onaylanan "projelerin" imar planlarına işlenmesi zorunluluğunun getirilmesiyle "proje"nin imar planı yerine geçirilmesine olanak sağlanmıştır.

Diğer taraftan, ülke gündeminden hiç düşmeyen, milli parklarımız, ormanlarımız tarım alanlarımız akarsularımız gibi geleceğimizin garantisi doğal varlıklarımızı, kent kültürümüzü, belleğimizi oluşturan, sivil mimari örneği olan, tescilli yada tescilsiz yapıların oluşturduğu kültürel ve tarihi değerlerimizi yok eden "büyük proje" gibi ölçüsü, ölçeği belli olmayan bir tanımlama ile üst plan kararlarının dahi kolayca değiştirileceği ifade edilmekte ve planların iptal edilmesi durumunda yeniden hazırlanacak planlar için yeni analiz ve sentez çalışmalarına gerek olmadığı belirtilerek, açıkça hukuk kararlarını hiçe sayan düzenlemelere yer verilmesi planlamanın bilimsel esaslarına, teknik gerekliliklerine, kamu yararına, planlama, koruma mevzuatına ve Anayasaya aykırıdır.

Planlamanın kamu yararını temel alan niteliğini ortadan kaldıran diğer önemli bir husus da Planlama sürecinin içeriksileştirilerek idari bir işleme dönüştürmesi yönündeki düzenlemelerdir. Bunun en somut karşılığı Ülkenin planlama deneyiminin somutlaştığı planlamayı ölçek farklılıklarına göre tarifleyen ve detaylandırarak geri beslemeli bir süreç tarifi yapılan İller Bankası Teknik Şartlaşmasına atıf yapılmasıdır.

Planlamanın idari işleme dönüştürülmesi çabasına paralel olarak, teknik bilimsel ve hukuki bir belge niteliğinde olan planların müellifinin kim olacağı konusunda doğrudan bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Diğer yandan, bir başka yönetmeliğin konusu olan "plan müellifliği sisteminde" yaşanan sorunlara da çözüm getirilmemiş planlamanın uzmanlıkların bir araya gelmesini zorunlu kılan bir ekip çalışması olduğuna ilişkin genel kabule rağmen, buna uygun herhangi bir düzenleme arayışı da bulunmamaktadır.

Sosyal ve teknik özü gereği geleceğe yönelik hazırlanan mekânsal planların "ne kadar bir süre için" hazırlanacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Aynı şekilde, mekânsal kararların belirlenmesinde temel belirleyici olan "gelecekte yaşayacak" nüfusun hesaplanmasına ilişkin herhangi bir düzenleme - karşılaştırılabilir ve izlenebilir bir yöntem- bulunmaması da önemli bir eksikliklerdir.

Yaşanabilir çevre oluşturma'nın temel gerekliliği kişi başına/yaşayan-yaşayacak nüfusun ihtiyacı olan teknik, sosyal ve kültürel donatı-altyapı ve açık ve yeşil alan standartlarının belirlenmesi ve eşit erişim hakkına göre düzenlenmesidir. Planlama mevzuatının temel hususlarından olan teknik, sosyal ve kültürel altyapı alanları ile açık ve yeşil alanlara ilişkin en az büyüklük tanımlanmadığı gibi, aksine, bu kullanımların azaltılmasının yolu açılmıştır. Ayrıca, eşit erişim ve yararlanma hakkı gereği bir kamu hizmeti olan teknik, sosyal ve kültürel donatı-altyapı ve açık ve yeşil alan kullanımları piyasa mekanizmasına terk edilmesine olanak sağlayan düzenlemeler yapılmıştır.

Planların kesinleşmesi askı sonrasında bırakılması planlamanın eşitlik ilkesi açısından kabul edilemezdir. Askı sonrası itiraz sürecinin tamamlanmasını takiben itirazların sonuçlandırılmasından sonra planların kesinleşmesi hükme bağlanmıştır. Planlar kaç kez askıya çıkacaktır? Yerel idarelerin uygulamaya geçiş süreci belirsizleşmiştir. Yönetmelik ile Ülkemizde mekânsal planlama sisteminin en önemli eksiklikleri arasında olan, onaylanan planların onay öncesi gerekli teknik ve mesleki denetimine yönelik somut ve kalıcı herhangi bir adım atılmamıştır.

ÖZETLE DAVA KONUSU YÖNETMELİK İLE;

- 1. Planlamayı içeriksizleştirilerek idari işleme dönüştürmek, (bu aynı zamanda uzmanlaşmayı da ortadan kaldırarak, planlama disiplini içerisinde yer alan meslek disiplinlerini de itibarsızlaştırmaya yol açacaktır)**
 - 2. Piyasa mekanizması içinde rant temeli olarak şekillenen “büyük projeleri” her durumda uygulama imkânını yaratmak,**
 - 3. Kamusal alanlar (sosyal teknik altyapı- kültürel, eğitim, sağlık ve diğer) talep odaklı düzenleme ile piyasa mekanizması önündeki son engelleri de kaldırmak**
 - 4. Toplumsal yaşamın yeniden dizaynının mekânsal yansımalarını tamamlamak**
- olarak değerlendirilmektedir.

Bu haliyle dava konusu Yönetmelik, planlamanın bilimsel esaslarına ,teknik gerekliliklerine, hukuki ilkelerine, kamu yarına, planlama ve koruma mevzuatına, dayanak aldığı kanuna ve kanun hükmünde kararnameye Anayasaya aykırıdır.

2. YÖNETMELİK DAYANAK KANUN 3194 VE 644 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEYE AYKIRIDIR.

Yönetmelik dayanağı olan yasaya uygun olmak zorundadır. 3194 sayılı İmar Kanunu ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Yönetmeliğin dayanağı olarak belirlenmiştir.

Yönetmelik dayanağı olan yasaya uygun olma zorunluluğuna karşın dayanağı olan 3194 İmar Kanununa aykırı hususlar içermektedir.

Şöyle ki;

Planlama hiyerarşisinde belirtilmeyen iki plan Yönetmelikle düzenlenmeye çalışılmıştır. 3194 sayılı İmar Kanunu’nda yer verilmeyen “eylem planı, sakınım planı” yönetmelikle düzenlenmiştir. Genel anlamda yönetmelik kapsamında birçok plandan bahsetmekte, bu planların arasında eşgüdümün nasıl sağlanacağı, ilişkinin

nasıl kurulacağına belirsiz bırakılması dayanak kanunda tanımlanan planlama kademelenmesine aykırıdır.

2.1. Tanımlar başlıklı 4. maddede yer verilmiş olan bazı tanımlamaların, örneğin “mekânsal strateji planı”, “bütünleşik kıyı alanı planı”, “eylem planı” gibi tanımlamaların, ilgili Yasa olan 3194 sayılı İmar Yasası’nda karşılığı ve dayanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle, öncelikle yönetmelikle düzenlenen yeni planların yasal dayanaklarının oluşturulması gereklidir.

Dava konusu Yönetmeliğin **aşağıda yer bulan** düzenlemelerinde yer verilen eylem planı ile ilgili kısımlarının iptali gerekmektedir.

Tanımlar

MADDE 4

ç) **Eylem planı:** Planların hayata geçirilmesine yönelik olarak dönüşüm, uygulama, altyapı gibi birbiriyle bağlantılı iş ve eylemlerin kurum, kuruluş ve diğer paydaşların, bütçe, zaman, insan kaynağı ve kurumsal kapasitelerinin belirlendiği ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içinde gerektiğinde idarelerce hazırlanan planı,

Araştırma ve analiz

MADDE 8 - (10) Afet ve diğer kentsel risklerin yüksek olduğu yerleşmeler veya yapı kentsel çevre için, gerekli görülmesi halinde kentsel risk analizleri veya **sakınım planlaması** çalışmaları yapılır. Afet ve diğer kentsel riskler için yapılmış risk azaltıcı tedbirler planlarda esas alınır.

Plan raporu

MADDE 9

(2) Plan raporunda, ...eylem planları,yer verilir.

Planın unsurları

MADDE 15 -

(4) Mekânsal strateji planı raporu; **eylem planı** konu başlıklarını içerecek şekilde hazırlanır.

İmar planı ilkeleri

MADDE 21 -

(5) İmar planları, varsa ve eylem planları dikkate alınarak hazırlanır ve planlarda bu konuda gerekli tedbirler alınır.

Nazım imar planı

MADDE 23 -

v) Doğal afet tehlikeleri ve kentsel riskler, varsa risk yönetimi ve sakınım planları.

2.2. Dava konusu yönetmeliğin, Tanımlar başlığı altında 4. Maddesinin (b) fıkrasında tanımlanan niteliği anlaşılamayan, planlama kademelenmesinde yer verilmeyen bütünleşik kıyı planı tanımlanmış, ülkemizde planlamanın en önemli sorunları arasında bulunan parçalanmış yapının yarattığı karmaşayı daha da büyütecek bir nitelikte ele alınmıştır. Kentlerde bir bütün olarak ele alınması gereken

planlama çalışmalarının; kıyılarda, sanayi alanlarında, koruma alanlarında, turizm alanlarında, özelleştirmeye konu alanlar vb. alanlarda ayrı ayrı ele alınarak yapılmasının kurallaştırılması, kabul edilemez bir geri adımdır. Kentlerin planlarının (koruma dahil) bir bütün olarak ele alınmasını sağlayacak bir düzenlemenin yaşama geçirilmesi için çaba harcanması zorunlu iken, "Bütünleşik Kıyı Alanı Planının, planların bütüncül olarak hazırlanması gerektiği ilkesine aykırı bir düzenlemedir.

2.3. Ayrıca planlama hiyerarşisinde olmadığı açıkça belirtilen bir plan dava konusu yönetmeliğin 6. Maddesinin 6. fıkrasında "... Bütünleşik kıyı alanları planı, mekânsal planlama kademelenmesinde yer almayan, kıyı ve etkileşim alanına özgü stratejik yaklaşımla hazırlanan ve imar planlarını yönlendiren plandır...." ifadesi ile imar planlarını nasıl yönlendirecektir? Planlama hiyerarşisi/kademelenmesi içinde yer almayan bir planın alt ölçekli planları yönlendirmesi planlamanın bilimsel esasları, teknik gereklilikleri ve mevzuatına, dayanak aldığı kanununa aykırıdır.

Mekansal planlama kademesinde yer almayan bu planın çevre düzeni planı ve diğer planlarla ilgisi kurulmamıştır. Bütünleşik kıyı alanları planı ile kıyıların koruma ve kullanım dengesinin nasıl sağlanacağı belirsizdir. Kıyı şeridinde yer alan belediyelerin plan yapım ve onama kararlarına nasıl müdahale edileceği de belirsizdir. Bütünleşik kıyı alanı planı kavramı yeterince açık olmadığı gibi, içeriği, kapsamı ve yaptırımı da belirsizdir. Düzenlemelerde tanımsız ve tartışmalı kavramların bulunması, uygulamada önemli sorunlara neden olacaktır. Bu haliyle, içeriği ve kapsamı belirlenmemiş bütünleşik kıyı planlaması çalışmaları kıyılarda yapılmak istenilen bazı yatırımlara "merkezi yetkiyle" yer göstermekten öte bir anlam taşımayacaktır.

2.4. Dayanağı 3194 sayılı İmar Kanununda olmamasına rağmen, imar işleyişini düzenleyen bu kanunda tanımı bulunmayan, Dava konusu Yönetmeliğin, Tanımlar başlığı altında 4. Maddesinin (1) fıkrasında tanımlanan, mekansal strateji planı, dava konusu yönetmeliğin 6. Maddesinin 1. fıkrasında yer verilen "..... (1) Mekânsal planlar kapsadıkları alan ve amaçları açısından Mekânsal Strateji Planları, Çevre Düzeni Planları ve İmar Planları olarak hazırlanır. Buna göre planlama kademeleri, üst kademedeki alt kademeye doğru sırasıyla; Mekânsal Strateji Planı, Çevre Düzeni Planı, Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından oluşur...." düzenlemesi ile üst ölçekli bir plan olarak planlama hiyerarşisine sokulmuştur. Bu noktada, Yönetmeliğin dayanak aldığı Kanunla aykırılığı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Mekansal Stratejik Planın yapım süresi ve projeksiyon yılı belirtilmemiştir. Bu belirsiz süreç bir plan türü olarak tanımlanan Mekansal Strateji Planının bizatihi kendisinin plansızlığın önünü açacak bir üst belge ve hukuki düzenleme olmasına sebep verebilecek bir eksikliklerdir. Bu nedenle mekansal strateji planının projeksiyon sürelerinin kesin bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu planla hedef ve stratejilerin mekanla nasıl ilişkisinin kurulacağı net değildir. Bu belirsiz durum içerisinde her ölçekteki konunun strateji planına dahil edilebilmesi gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu kurgu mekansal strateji planının üst ölçekli stratejik kurgusu ile çeliştiğinden planlamanın teknik esaslarına aykırıdır.

15. Maddesinin 2. fıkrasının da “... Yerleşmeler sistemi ve kentleşme, ulaşım sistemi, su, risk, altyapı, ekonomi ve özel uzmanlaşma bölgeleri, geliştirilmesi kısıtlı veya özel koşullarla tanımlanan alanlar, özel ilkeler doğrultusunda planlanması gerekli alanlar ve benzeri konularda sektörel ve tematik karar paftaları hazırlanır...” şeklindedir. Bu fıkrada belirtilen “Özel koşullar ve özel ilkeler”in ne olduğu anlaşılamamaktadır. Risk açısından bir tanım yapılmışken aynı zamanda “özel uzmanlaşma bölgeleri” gibi sınırsız ve belirsiz bir kullanım tarifi aynı tanım içinde kullanılmıştır. Bu kavramların açık ve net olarak tanımlarının yapılması gerekmektedir. Bu yaklaşım planın kamu yararına üretilmesi ilkesine aykırıdır

2.5. Dayanak Kanunda olmadan birer plan türü olarak planlama hiyerarşisine konulup Yönetmelikte tanımları yapılan Mekansal Strateji Planı ve Bütünleşik Kıyı Plan türlerinin aynı zamanda hukuki birer belge olduğu göz önüne alınarak onay, ilan ve itiraz süreçleri açık bir şekilde belirtilmemesi de temel bir hukuki eksiklik olup planlama mevzuatına aykırıdır.

2.6. Buna ek olarak dayanak olarak belirlenen 3194 sayılı İmar kanununun 5. ve 8. Maddelerinde yer alan ve planlama hiyerarşisinde tanımlanan “bölge planlarına” tanımlarda yer verilmemiştir. Bölge planları mekânsal strateji planlarına temel kaynaklık edecek planlardan biri olarak ifade edilmesine karşın bölge planları ile mekansal strateji planlarının ilişkisi kurulmamış bu şekilde 3194 sayılı kanunda belirtilen ve planlama hiyerarşisinde var olan bölge planlarının yok sayılması dayanak kanuna aykırılık oluşturmaktadır.

2.7. Sakınım Planlaması, aslen tüm ölçeklerde hazırlanacak planların, ölçeğin gerektirdiği kapsamda; ‘sakınım planı’ niteliğine sahip olacak biçimde hazırlanmasını zorunlu kılan düzenlemelerin yapılması gerekirken; Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’nin tanımlar başlıklı bölümünde Sakınım Planının tanımının daha önce görüş verdiğimiz yönetmelik taslağında yer almışken yürürlüğe giren yönetmelikten çıkarılmıştır. Yönetmelikle birlikte, mekânsal planların kalitesi artırıldığı, özellikle afete yönelik mikro bölgeleme veya jeolojik etüt raporları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanmadan imar planlarının hazırlanamayacağı ve gerektiğinde afet zararlarının azaltılmasına yönelik belediyelerce kentsel risk analizleri yapılacağı, afet ve acil durumlar için ihtiyaç olan alanların planlarda ayrılacağı belirtilmekle birlikte, bu konuda öncelikli olan Sakınım Planlarının tanımına yer verilmemiş ve yapımı da zorunluluk kapsamına alınmamış olması planlama mevzuatına aykırıdır.

2.8. Mekânsal planlar alt başlığında sıralanan plan tiplerinin tanımları ve içeriklerine bakıldığında; Plan tanımları incelendiğinde genel olarak içeriklerindeki açıklamalar esnek, belirsizlikler içermesi, kesin ayırım yapılmaması, (Ör: Ulaşım Planının hangi ölçekte yapılacağına belirtilmemesi ve yerel idareler için zorunlu olmaması nedeniyle esnek kaldığı ve kesinlik içermemektedir), birer hukuki belge niteliği nedeniyle planlamanın hukuki gerekliliklerine aykırıdır.

2.9. Ulaşım Ana Planı. Ulaşım ana planının hangi ölçekte hazırlanacağını belirlenmemiş olması ve planlarla eşgüdümlü hazırlanmasının idarelerin inisiyatifte

bırakılmış olması, ulaşım planlarının mekânsal planlara uyumu konusunda teknik altyapının Ulaşım ana planlarının da imar planları ile birlikte uygulanması gerekli zorunlu birer belge olarak yönetmelikte açık ve net şekilde belirtilmelidir.

2.10. Diğer yandan, Yönetmeliğin kapsam bölümünde planların revizyonu, ilavesi ve değişikliğinden söz edildiği ve mülga yönetmelikte bu plan türlerinin tanımlarına yer verildiği halde, yönetmelikte tanımlar arasında bu planların tanımlarına yer verilmemesi uygulama birliği açısından planlamanın eşitlik ilkesine aykırıdır.

3. GENEL KANUN YA DA YÖNETMELİKLE ÖZEL KANUN DÜZENLEMESİ YAPILMASI HUKUKA AYKIRIDIR.

Yönetmeliğin bazı bölümlerinde, özel kanunlara ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Dayanak kanununun 8. Maddesinin d) (Ek: 12/7/2013-6495/73 md.) fıkrasının da da “.....Arazi kullanımı ve yapılaşmada sadece mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararlarına uyulur. Üst kademe planları Bakanlıkça onaylanan bu Kanunun istisnası olan alanlar ile korumaya yönelik diğer özel kanunlara tabi alanlara ilişkin alt kademe planların onay, askı ve kesinleşme işlemleri bu Kanunun 9 uncu maddesine göre gerçekleştirilir. Alt kademe planların, üst kademe planların kesinleştiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde ilgili idarece üst kademe planlara uygun hale getirilmesi zorunludur. Aksi halde, üst kademe planları onaylayan kurum ve kuruluşlar alt kademe planları en geç altı ay içinde uygun hale getirir ve resen onaylar.” düzenlemesinin “istisna” kanunlarla ilgili kısmının da iptali gerekmektedir. Şöyle ki kanunun istisnası 3194 sayılı kanunun 4. Maddesinde düzenlenmiştir. Ve bu madde kapsamında ulusal ve uluslararası nitelikte doğal, kültürel, tarihi varlıkların korunması amacıyla çıkarılan Milli Parklar Kanunu gibi özel kanunlar kapsamındaki alanların “yerleşilebilirlik” “yapılaşma” konularını düzenleyen imar kanununa göre düzenlemesinin yolu açılmıştır. 2873 sayılı Kanununun 1 numaralı maddesinde “... Bu Kanunun amacı, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektir...” denilmektedir. Amaç Maddesinde de açıkça belirtildiği üzere bu Kanun, “ulusal ve uluslararası düzeyde değerlere sahip” alanları kapsamakta, bu alanların “..seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine..” yönelik esaslar düzenlenmekte olup amacı sadece “koruma” olan tek kanundur. Bu alanlar imar kanunu kapsamında korunabilseydi özel kanun çıkarılmasına gerek duyulmazdı. Bu durum Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında tanımlanan alanlar için yapılan koruma amaçlı imar planları için de geçerlidir.

3.1. Özel kanunda tanımlanan uzun devreli gelişme planının Dava konusu Yönetmeliğin 6. Maddesinin 7. fıkrasında tanımlanması hukuka aykırıdır.

Uzun Devreli Gelişme Planı 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında ilan edilen ulusal ve uluslararası nitelikte doğal, kültürel, tarihi varlıkların korunması amacıyla ilan edilen doğal koruma alanlarında yapılan planlardır. Özel kanun niteliğindeki 2873 sayılı Milli Parklar Kanununun amacında açıkça belirtildiği üzere

“...yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin” olarak yapılan Uzun Devreli Gelişme Planı genel bir kanun niteliğindeki 3194 sayılı Kanunla yada bu kanunu dayanak alan bir yönetmelikle düzenlenemez.

Ayrıca uzun devreli gelişme planı tanımı 23.03.2012 tarihli ve 28242 sayılı resmi gazetede yayımlanan “Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik” in tanımlar başlıklı 3. Maddesinin s) fıkrasında “...Uzun Devreli Gelişme Planı: Milli park olarak belirlenen yerlerin özellik ve nitelikleri göz önünde tutularak, koruma ve kullanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere, kuruluş, geliştirme ve işletilmelerini kapsayan ve 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamı dışındaki gelişme planlarını...” olarak tanımlanmış olup aynı isim altında farklı tanımların yapılması hukuk usulü olarak uygun değildir.

3.2. Dava konusu yönetmeliğin 6. Maddenin Maddesinin 7. fıkrasında mekansal planlama kademeleri ve ilişkileri tariflenirken “...uzun devreli gelişme planı, ulaşım ana planı ve diğer özel amaçlı plan ve projeler; mekansal planlama kademelenmesinde yer almayan, planlara girdi sağlayan ve imar planı kararlarına veri oluşturan veya gerektiğinde mekansal planların uygulanmasına yönelik araç ve ayrıntılar da içerebilen, stratejik plan yaklaşımı ile gerektiğinde şematik ve grafik planlama dili kullanılarak yapılan, plan paftası, eylem planı ve planlama raporu ile bütün olan çalışmalar...” düzenlemesiyle 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında ilan edilen koruma alanları için uzun devreli gelişme planının koruma mevzuatındaki üst ölçekli plan niteliği görmezden gelinerek “yerleşilebilirdik” temel amacı olan mekânsal planlar için “girdi” olarak tanımlanması 2873 sayılı Milli Parklar Kanununa aykırıdır. Ayrıca bu düzenlemede uzun devreli gelişme planının niteliğinin farklı olarak tanımlanması da Milli Parklar Kanununa aykırıdır.

Bu düzenleme ile farklı bir mevzuat ile düzenlenen ‘Uzun Devreli Gelişme Planı’nın milli park benzeri doğa koruma statüsüne gerekçe oluşturan doğal, kültürel, arkeolojik değerlerini/varlıklarını koruması ve devamlılıklarının sağlanması amacıyla yapılan ve yönetimine ilişkin esasları ve stratejileri belirleyen niteliği ile birlikte, koruma ve denetim amacına yönelik yapılaşma kararlarını kapsamaması nedeniyle arazi kullanım kararı verilen fiziki plan niteliği ve üst ölçekli plan niteliği yok sayılmaktadır. Bu düzenleme Milli Parklar Kanununa ve 3194 sayılı İmar Kanununun 4. Maddesine aykırıdır.

3.3. Özel kanunda tanımlanan koruma amaçlı imar planının Dava konusu Yönetmeliğin 8.maddesinin 12. fıkrasında nasıl yapılacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmesi hukuka aykırıdır.

Dava konusu Yönetmeliğin 8.maddesinin 12. fıkrasında “(12) Koruma amaçlı imar planlarının hazırlanması aşamasında; tarihi çevre ve geleneksel doku, kültürel ve doğal miras, sosyal ve ekonomik yapı, mülkiyet durumu, kentsel, sosyal ve teknik altyapı, yapı ve sokak dokusu, ulaşım-dolaşım sistemi, örgütlenme biçimi ve benzeri etütler kent bütünü ile ilişkilendirilerek yapılır.” denilerek farklı mevzuata tabi özel kanun niteliğindeki

Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile tanımlanan koruma amaçlı imar planına yer verilmiştir. İlgili koruma mevzuatından farklı olarak içerik düzenlemesi yapılması hukuka aykırıdır.

Yönetmeliğin dayanağı olmadığı halde, özel kanunla belirlenen Koruma amaçlı imar planının Madde 27'de hazırlama ilkelerinin belirtilmesi hukuka aykırıdır. Bu maddenin f fıkrasında “f) Doğal sit alanlarına ait koruma amaçlı imar planı bölge komisyonu kararı ile birlikte, tabiat varlıkları ve doğal sitler ile, tarihi arkeolojik, kentsel, kentsel arkeolojik sitler ve diğer koruma statülerini çakıştığı alanlarda ise ilgili Bakanlıkların görüşü alındıktan sonra ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu kararı ile birlikte Bakanlığa sunulur. Planlar Bakanlık tarafından uygun bulunması halinde onaylanır.” denilerek Koruma Kurullarının yetkilerine de müdahale edilerek, karar merci olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı belirlenmiştir. Yönetmelik ile başka bir mevzuatı düzenleyen kanun üzerinde bir yasal düzenleme yapılmıştır.

4. “PLANLAMA SÜRECİ” İÇERİKSİZLEŞTİRİLEREK, PLANLAMANIN İDARİ İŞLEM ŞEKLİNDE TANIMLANMASI PLANLAMANIN BİLİMSEL ESASLARINA, TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE AYKIRIDIR.

Dava konusu Yönetmeliğin Genel Planlama Esasları başlıklı 7. Maddesinde (i) fıkrasında Planlama süreci” “...araştırmaların yapılması, sorunların ortaya konulması, veri ve bilgi toplama ile ilgili analiz aşaması; bilgilerin bir araya getirilmesi, birleştirilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi ile ilgili sentez aşaması ve plan kararlarının oluşturulması aşamalarından oluşur.....” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım ile birlikte planlama süreci içeriksizleştirilmiş; herhangi bir idari işleme indirgenmiştir. Bu planlama sürecinin tanımlandığı (i) fıkrası planlamanın bilimsel esaslarına, teknik gerekliliklerine aykırıdır.

Yönetmelik genelinde “planlama” içeriksizleştirilerek, uzmanlık alanı olmaktan uzaklaştıran, idari işleme dönüştürme çabası izlenmektedir. Planlama ile farklı arazi kullanım biçimlerinin belirlenmesinde; planlamada önemli veri niteliğindeki sınırlayıcı, yönlendirici nitelikte değerlendirme olanağı sağlayan karşılıklı ilişki kurma biçiminde bir süreç tarifinden uzaklaşmaktadır. Analiz sentez ve planlama olarak üç aşama tarifi ile idari işlem olarak tanımlanmıştır.“Birçok ölçütlü karar verme tekniği olan, en iyi alternatifin seçilmesinde, hem objektif ve hem de sübjektif faktörlerin dikkate alınmasına imkân veren farklı verilerin birbirleriyle anlamlı ilişki kuracak şekilde karşılaştırılmasından elde edilen önceliklere dayalı olarak plan kararlarının geliştirilmesine olanak sağlayan, planlama sürecinin her aşamasında bir önceki aşama sonuçlarının yeniden değerlendirildiği “geri besleme” sürecini de kapsayan, “planlama süreci” birden fazla verinin üst üste çakıştırılması biçimine indirgenerek, idare işleme dönüştürülmek istenmektedir. Bu planlamanın bilimsel teknik, ilke ve esaslarına aykırıdır.

Planlamanın yerleşmiş içeriğinin somut belgesi İller Bankası Teknik Şartlaşmasıdır. Uzun yılların mesleki deneyimi ve kurumsal birikim ile oluşturulan, planlama ölçekleri arasındaki detay farklılığını, analiz düzeyini ve kapsamını, planlama

sürecinin aşamalarını ve kapsamını tarifleyen "İller Bankası Teknik Şartlaşma"sına Yönetmelikte yapılan atıf kaldırılarak plan yapım süreci ve kapsamı içeriksizleştirilmiş, belirsizleştirilerek yapılan çalışmalar karşılaştırılabilir denetlenebilir olmaktan çıkarılmıştır.

Sosyal ve teknik özü gereği geleceğe yönelik hazırlanan mekânsal planların "ne kadar bir süre için" hazırlanacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Aynı şekilde mekânsal kararların belirlenmesinde temel belirleyici olan "gelecekte yaşayacak" nüfusun hesaplanmasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmaması da önemli bir eksikliklerdir.

Planlama alanı nüfusu ile gelecekte yaşayacağı öngörülen nüfus, mekânsal kararların arazi kullanım biçimine yansımada, alan büküklüklerinin belirlenmesinde temel veridir. Bu açıdan yerleşimlerdeki değişimin izlenmesi, kullanılan kabullerin/ değişkenlerin etkilerinin de hesaplanabilmesi karşılaştırılabilirliği için projeksiyonların aynı yöntemlerle hesaplanması önem arz etmekle birlikte bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmaması planlama mevzuatına aykırıdır.

7. Maddenin (g) fıkrasında, "... Yapıların ve çevrenin kalitesinin artırılması için planlarda gerekli sağlıklaştırma ile ilgili kararlara yer verilir...." düzenlemesine yer verilmiştir. Sağlıklaştırma eskimiş kent parçalarının sağlıklı hale getirmenin yöntemlerinden sadece birisidir. Bu nedenle, planlamaya konu alanın özelliklerine göre belirlenen plan kararının yönetmelik içinde planlama esasları içerisinde yer verilmesi planlamanın teknik ilkelerine aykırıdır.

5. PLANLAMA KADEMELENMESİNDE TANIMLANMAYAN PLANLARIN ALT ÖLÇEKLİ PLANLARI YÖNLENDİRMESİ, PROJELERİN "İSTİSNA" KABULÜ İLE PLANLARA İŞLENMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER DAYANAK KANUNA VE PLANLAMANIN BİLİMSEL ESASLARI, TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE AYKIRIDIR.

5.1. Maddenin (ı) fıkrasında "...Ülke ve bölge düzeyinde karar gerektiren büyük projelerin mekânsal strateji planı veya çevre düzeni planında değerlendirilmesi esastır..." düzenlemesi ile Büyük projelerin imar planlarına aktarılmasının yolu açılarak "istisna" oluşturulmuştur. Bu madde ile bahsedilen "büyük projeler" in kapsamının, niteliğinin ne olduğu belli değildir. Bu durum imar planının bütüncül yaklaşımına, teknik ve bilimsel ilkelerine aykırıdır. Noktasal kısmi değerlendirmeler ile plan bütünlüğünün bozulması planlama ilkeleri açısından olumsuz bir duruma işaret etmektedir. Bu tür bir düzenleme ile büyük projelerin imar planlarına aktarılmasının yolu açılmaktadır. Bu düzenleme ile planlama hiyerarşisinde yeri bulunmayan "proje" adeta planlar üstü bir konuma getirilerek "istisna" haline gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, planları projelere yön veren belgeler olmaktan çıkaran ve projeleri değişmez veri olarak kabulü sonucuna yol açan bu düzenleme planlamanın bütüncül niteliğine aykırıdır.

5.2. Tanımlar bölümünde yer verilmiş olan “**çevre düzeni planı**” tanımı kabul edilemez bir tutarsızlık içermektedir. Tanıma göre çevre düzeni planlarının bölge, havza ve il düzeyinde yapılabilir olması olanaklı kılınmaktadır. Bu durum, var olan karmaşanın sürmesi anlamına gelecektir. Bölge tanımının net olarak yapılamamış olması ve bugüne kadar konunun çok sayıda yargı kararına yansımış olmasının yanı sıra, aynı zamanda idari sınıra karşılık gelen il düzeyinde çevre düzeni planı yapılabilmesinin olanaklı kılınması açık bir tutarsızlıktır. Ayrıca 644 sayılı KHK.’nın 7.maddesi kapsamında Büyükşehir Belediyelerine onama görevinin verilmiş olması ve bu kapsamda onaylanan çevre düzeni planlarının olması, dava konusu Yönetmelikte, **Çevre düzeni planı** ölçekleri arasından 1/25.000 ölçeğin kaldırılması, bu ölçekte yapılmış ve yürürlükte olan planlar açısından belirsizlik yaratmaktadır.

Ölçeğin sunduğu ayrıntı düzeyi nedeniyle İl düzeyinde 1/100.000 ölçekli planlarla 1/25.000 ölçekli planların eksikliğini gidermesi olanaklı değildir. Ülkemiz mevzuatında bugüne kadar birçok 1/25.000 ölçekli ÇDP yapılmış ve halen yürürlükte dir. Halen yürürlükteki 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planlarında yürütülecek işlemlerde nazım imar planının usul ve esaslarına uyulması zorunluluğunun getirilmesine yönelik olarak dava konusu Yönetmeliğin **Geçici 2. Maddesinde** yapılan düzenleme planlamanın bilimsel esaslarına, teknik gerekliliklerine uygulamada eşitlik ilkesine ve planlama mevzuatına aykırıdır.

Diğer yandan Çevre Düzeni Planı yetkisi, birden fazla yasal düzenleme içinde farklı kurumların yetkilendirildiği, ölçek açısından tam bir karmaşanın yaşandığı bir plana dönüşmüştür. Örneğin; Çevre Düzeni Planı için Bakanlığın yanı sıra, Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, İl Belediyelerinin kendi mevzuatlarından kaynaklanan yetkileri de devam etmektedir. Diğer yandan, bu planlar bölgesel ölçek olarak kabul edilen 1/100.000 ölçeğin yanı sıra, aynı zamanda nazım imar planı ölçeğine de dönüşmüş olan 1/25.000 ölçekte de yapılabilmektedir. Bu nedenle, mekânsal planların kapsamaları, içerikleri, ölçekleri ve yetki tanımlamaları bir bütün olarak yeniden ele alınmalı, geniş kapsamlı tartışmaya açılmalı ve gerekli yasal düzenlemeler, tüm ilgili yasaları kapsayacak biçimde acilen yapılmalıdır. Bu düzenleme yapılmadan Yönetmelik düzenlenmesi çözüm getirmeyecektir.

Arazi kullanım ve yapılaşma, doğası gereği mekansal planlar doğrultusunda yapılacağından söz konusu 3. fıkranın kaldırılması gerekmektedir.

5.3. 7. maddenin (k) fıkrasında “... Planların iptal edilmesi halinde, daha önce alınan kurum ve kuruluş görüşleri ile birlikte yapılan analiz ve sentez çalışmaları yeni plan hazırlanmasında bu Yönetmelik kapsamında yeniden değerlendirilir...” düzenlemesine yer verilmiştir.

Bu fıkrada yargı kararıyla iptal edilen planlar için tekrar aynı veriler kullanılması kural haline getirilmektedir. Planların iptal edilmesi durumunda yeniden hazırlanacak planlar için yeni analiz ve sentez çalışmalarına gerek olmadığı belirtilerek, açıkça hukuk kararlarını hiçe sayarak aynı planların uygulamasının önü açılmaktadır. Plan iptal gerekçesine göre hangi nitelikte verinin gerekli olduğu belli

olmadan genel uygulamaya dönüştürülmesi planlamanın bilimsel esaslarına, teknik gerekliliklerine uygulamada eşitlik ilkesine ve planlama mevzuatına aykırıdır.

6. ÖZÜ GEREĞİ AÇIK VE KESİN İFADELER KULLANILMASI GEREKEN YÖNETMELİKTE KULLANILAN DİLİN BELİRSİZLİKLER BARINDIRMASI, AÇIK VE KESİN İFADELER İLE YAZILMAMIŞ OLMASI NEDENİYLE UYGULAMA BİRLİĞİNİN ORTADAN KALDIRACAĞI İÇİN PLANLAMANIN EŞİTLİK İLKESİNE AYKIRIDIR.

6.1. Dava konusu yönetmeliğin dilinde ciddi sorular vardır. Dava konusu yönetmeliğin büyük bölümünde maddelerde "gerektiğinde" gibi isteğe bağlı/ idarenin inisiyatifine bırakan ve maddeleri değersizleştiren kelimeler sıkça kullanılmıştır. Diğer bir husus da "vb", "benzeri", "benzer konular" ifadelerine yer verilerek belirsizlik yaratılmasıdır. Benzerinin ne olacağına kim karar verecektir?

6.2. Yönetmeliğin 8. Maddesinin 8. Fıkrasında "...gibi çalışmalar yapılabilir..." düzenlemesinde; 11. Fıkrasında "... gerekli analiz çalışmaları yapılır..." düzenlemesinde; (12). Fıkrasında "....., örgütlenme biçimi ve benzeri etütler" düzenlemesi; 9. Maddesinin 1.,2. ve5. Fıkralarında yer verilen "...gerektiğinde..."; 4. Fıkrasında "gereklilik analizleri"; 15. maddesinin 2. Fıkrasında "ve benzeri"; 3. Fıkrasında "çeşitlendirilebilir"; 17. Maddenin a, b, c, d, fıkralarında "ve benzer konular";24. maddesinin 1. Fıkrasında "..dengeleri gözetilerek etaplar halinde de yapılabilir..." düzenlemesinde "dengeler" in neye göre belirleneceği belirsizdir, 3. Fıkrasında "...gibi sosyal ve teknik altyapı alanlarını" düzenlemesinde "gibi"; 10. Fıkrasının (j) bendinde "vb"; 26. maddesinin 1. Fıkrasında "...teknik ve nesnel gerekçeler..." düzenlemesinde gerekçelerin ne olduğu; 3. Fıkrasında "...zorunlu olmadıkça..." düzenlemesinde zorunluluk durumunun ne olduğu; 8. Maddesinin 1. Fıkrasında "...gerekli analiz, etüt çalışmaları yapılır..." ifadesindeki "gerekli" kelimesi; 7. Maddenin (c) fıkrasında yer verilen "..gerekli olduğu ayrıntı düzeyinde ..." ifadesinde gereken ayrıntı düzeyinin ne olduğu açık olarak yazılması gerekmektedir. Gerekliliğe kim nasıl, neye göre karar verilecektir? Oysa mekânsal planların nasıl yapılacağını tarif eden bir yönetmeliğin daha kesin ifadelerle, tereddüde yer bırakmaksızın açık ifadeler ile yazılması gereklidir. İdarenin yada planı yapanların inisiyatifine bırakılması planlama esaslarına teknik gerekliliklerine aykırıdır.

Örneğin; mekansal planlama kademeleri ve ilişkileri tariflenirken dava konusu yönetmeliğin 6. Maddesinin 7. Fıkrasında "...uzun devreli gelişme planı, ulaşım ana planı ve diğer özel amaçlı plan ve projeler; mekansal planlama kademelenmesinde yer almayan, planlara girdi sağlayan ve imar planı kararlarına veri oluşturan veya gerektiğinde mekansal planların uygulanmasına yönelik araç ve ayrıntılar da içerebilen, stratejik plan yaklaşımı ile gerektiğinde şematik ve grafik planlama dili kullanılarak yapılan, plan paftası, eylem planı ve planlama raporu ile bütün olan çalışmalarıdır...." maddesi, bu yönetmelikte yer almasa dahi mekansal plan yapımı esnasında şehir plancıları tarafından değerlendirmeye alınması zorunlu bir konuyu isteğe bağlı hale dönüştürerek ifade etmektedir. Maddede "gerektiğinde" ve "içerebilen" gibi ifadeler uzun devreli

gelişme planlarını, ulaşım ana planlarını veya benzeri özel amaçlı planların mekânsal planlara etkisini isteğe bağlı hale dönüştürmüştür.

6.3. Madde 6 'da "Mekansal planlama kademeleri ve ilişkileri" başlığı altında 5. Fıkra'da "Mekânsal strateji planları ve çevre düzeni planları hazırlanırken kalkınma planı, bölge planları, bölgesel gelişme stratejileri ve diğer strateji belgeleri ile ortaya konulan hedefler dikkate alınır." denilmiştir. Plana esas olacak planlar tanımlanırken "Diğer strateji belgeleri"nden bahsedilmiştir ancak bu strateji belgelerinin ne olduğu belirli değildir. Bu bağlamda, dava konusu yönetmelikte yer verilen bu ifade mevzuat diline, yapısına uygun olmadığı gibi planlamanın uygulama birliği sağlanması eşitlik ilkesine aykırıdır.

Oysa mekansal strateji planı tanımının açık bir şekilde düzenlenmesi, kentsel ve kırsal mekanın birlikte ele alınmasının, kaynakların ekonomiye kazandırılmasında tarihi, doğal, kültürel ve çevresel değerlerin korunmasının esas alındığı bir yaklaşımı düzenleneceğine ilişkin kuralların belirlenmesi ve çevre düzeni planı, bölge planı ile ilişkisinin kurulması gerekmektedir.

6.4. Yönetmeliğin 30. Maddesi 2. fıkrası içerisinde belirtilen "master plan"ın kentsel tasarım projesi özelinde ne anlam ifade ettiği dava konusu yönetmeliğin hiçbir yerinde açıklanmamıştır. Master planın türü, amacı, kapsamı, ölçeği ile ilke ve esaslarının tanımlanmaması planlama mevzuatına aykırıdır.

6.5. Somut ölçülebilir, karşılaştırılabilir karşılığı ve tanımı olmayan "koruma-kullanma dengesini sağlamak" ve "sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek" olarak muğlak kavramlara yer verilmesi Kamu yararına aykırıdır.

Uygulama birliğinin sağlanabilmesi için Madde 19'un (ç) bendindeki "Sürdürülebilir kalkınma amacına uygun olarak ekolojik ve ekonomik kararların bir arada değerlendirilmesi," ifadesindeki önceliğin ne olması gerektiği konusuna açıklık getirilmesi zorunludur.

Yönetmeliğin amaçları Birinci bölümünde Amaç başlığı altında tanımlanmıştır. Bu "koruma-kullanma dengesini sağlamak" ve "sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek" olarak belirlenmiştir. Ancak "koruma-kullanma" dengesi yönetmelik bütününde kullanma lehine düzenlemeler içermektedir. Bu güne kadar neredeyse tüm uygulamalarda korunması gerekli kültürel, tarihi, doğal varlıkların tahrip edilmesi ile sonuçlanmaktadır. Mekânsal planlar ile doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma ve kullanım dengesinin nasıl ve ne şekilde yapılacağı belirtilmemektedir. Aksine sosyal ve teknik altyapı alanlarına ilişkin standartların azaltılmasına olanak tanınması, doğal değerlere ilişkin olarak açık ve kesin ifadelerle yer verilmemesi, kamu kurumlarına ait görüşlerin gelmemesi halinde olumlu görüş vermiş sayılacağına ilişkin hükümler doğal değerlerin, kırsal alanların yok olmasına yol açacaktır.

Diğer bir muğlak tanım "sürdürülebilir kalkınma" tanımıdır. "Sürdürülebilirlik" cümlesinin Yönetmeliğin bütünü çerçevesinde değerlendirildiğinde neyi tanımladığı

ne anlamda kullanıldığı açık değildir. “Sosyal” sürdürülebilirlik, “ekonomik” sürdürülebilirlik gibi farklı sürdürülebilirlik tanımları var iken Yönetmelikte bu kavramın neye karşılık geldiği açık değildir.

Diğer bir husus da, kentlerimizde son yıllarda daha sık yaşanmaya başlanan ve kentsel toprak rantları ile oynamanın aracına dönüşen plan değişiklikleri konusunda var olan sorunlu sistemin küçük değişikliklerle aynen korunduğu da görünmektedir. Plan değişiklikleri konusunda ‘*kamu yararının zorunlu kılması*’ ilkesi muğlak bir şekilde geçirilmiştir

6.6. Eylem planı tüm plan türleri özelinde planların hayata geçirilmesi için gerekli bir plan türü olarak belirtilmiştir. Bu özelliği itibari ile eylem planı, planların ölçeğinden bağımsız olarak planların parçası olarak görüldüğü için eylem planının tanımının planların tanımlarının yer aldığı ve genel çerçevesinin çizildiği 3194 sayılı İmar Kanunu içerisinde yapılması gerekmektedir.

6.7. 8. Maddenin 8. Fıkrasında belirtilen “planlama alanının statüsü” ile ne ifade edilmektedir, açık değildir. “Statü” hukuksal bir ifadeye mi karşılık gelip gelmediğinin açıklanması, tanımının yapılması gereklidir.

6.8. 8. Maddenin 11. fıkrası “(11) Planlı ve sağlıklı gelişimin sağlanması için, alışveriş merkezleri, sanayi, depolama, lojistik bölgeler gibi büyük alan kullanımına sahip alanların yer seçiminde, yerleşmelerin gelişme yönü, nüfus ve yapı yoğunlukları, ulaşım sistemi gibi özellikleri dikkate alınarak gerekli analiz çalışmaları yapılır; bu çalışmalar değerlendirilerek planlar hazırlanır.” şeklindedir.

Yönetmeliğin bu maddesi, kurgusu gereğince parçacı bir planlama yaklaşımını meşrulaştırmaktadır. bu düzenleme ile alışveriş merkezleri, lojistik bölgeler, sanayi depolama alanı gibi kullanımlar kent bütünü kapsamından ayrılarak kentsel gelişme yönü, nüfus ve yoğunluk gibi kavramlar alışveriş merkezleri ve sanayi bölgelerinin yer seçimi için birer analitik veri haline getirilmektedir. Bu maddeden anlaşılacağı üzere kente ve kent mekânına bütünlüklü ve adil bir bakış açısı yoktur. Kent merkezi adeta sermaye mekanları ve diğer mekanlar olarak ikiye ayrılmakta ve sermaye mekanlarının üretimi için kent bütünü analiz verisi haline gelmektedir.

Planlı ve sağlıklı bir gelişmenin gerek şartı kentsel ve kırsal mekan kurgusunun bütüncül planlama yaklaşımı içinde ele alınmasıdır. Bu doğrultuda, alışveriş merkezleri, lojistik bölgeler, sanayi depolama alanı gibi kullanımların kent bütünü içinde ihtiyaç duyulacak diğer arazi kullanım biçimlerinden ayrı olarak ele alınması planlamanın teknik bilimsel ilkelerine aykırıdır.

6.9. Maddenin 10. fıkrasında yer verilen “**kentsel risk**”lerin ne olduğu konusu açık değildir. Planlamada yönlendirici, kısıtlayıcı ve sınırlayıcı verilerin plan karar ve hükümlerinin oluşturulmasında kullanılması planlamanın teknik, bilimsel ve hukuki ilkelerinin gereğidir. Bu çerçevede “kentsel risk”lerin tanımlanmaması planlamanın teknik, bilimsel ve hukuki ilkelerine aykırıdır..

6.10. Ek 1 d uygulama imar planı Gösterimlerinde “Şevkat Evleri Alanı” “Pasif Yeşil Alan” olarak lejant olarak koyulmuş ancak fonksiyonların içeriği, niteliği, standardının tanımlanmaması planlamanın teknik ilkelerine aykırıdır.

7. FARKLI MEVZUATLAR KAPSAMINDA TANIMLANAN VE UYGULAMA YAPILAN KULLANIM BİÇİMLERİ İÇİN AYNI KULLANIM ADI VERİLEREK FARKLI TANIMLAR YAPILMASI HUKUKA AYKIRIDIR.

Dava konusu yönetmeliğin 5. Maddesinin 1. Fıkrasının b bendinde Sanayi Bakanlığı mevzuatında yer verilmeyen “endüstri gelişme bölgesi” tanımı getirilmiştir. “Endüstri bölgesi” tanımı bir çalışma alanını tarif etmekten çok yatırımların yoğunlaşacağı alana işaret etmekte ve yatırımları teşvik, yönlendirme amacı taşımaktadır. Ayrıca “Türk” işçileri belirterek, ayırım yapılarak ırkçı bir tanımlama yapılmıştır.

5. Maddenin (c) bendinde 4737 sayılı Kanunla kurulan Endüstri Bölgeleri tarif edilirken (ç) bendinde, adı geçen Kanunda yer almayan yeni bir bölge tanımı getirilmiştir. Endüstriyel Gelişme Bölgesi, özel kanunlarda yer alan bir kavram olmayıp serbest bölge, endüstri bölgesi, organize sanayi bölgesi, lojistik bölge gibi çok sayıda ve özel kurallara sahip bölgelerin yanı sıra yeni bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca yukarıda sayılan bölgelerden bazıları ise (serbest bölge, organize sanayi bölgesi, teknoloji gelişme bölgesi) yönetmelikte yer almamaktadır. Bu durum planlama alanları ve yetki açısından karmaşaya neden olacak bu düzenleme aynı zamanda farklı bir mevzuatla düzenlenen bir tanımın aynı ad altında farklı tanımlanması hukuk gerekliliklerine aykırıdır.

8. ASGARİ SOSYAL VE TEKNİK DONATI İLE AÇIK VE YEŞİL ALANLARA İLİŞKİN FARKLI STANDARTLARIN UYGULANMASINA YOL AÇAN DÜZENLEMELER HALKIN KENTSEL HİZMETLERDEN EŞİT YARARLANMA VE ERİŞİM HAKKI ORTADAN KALKACAĞINDAN, PLANLAMANIN EŞİTLİK İLKESİNE TEKNİK BİLİMSEL İLKELERİNE AYKIRIDIR.

Yönetmelikte temel İnsan hakkı olarak eşit faydalanma ve erişim olanağı sağlayacak şekilde yaşanabilir çevre oluşturmanın gerekliliklerinin sağlandığı sosyal ve teknik altyapı alanları ile açık ve yeşil alan düzenlemelerine ilişkin asgari standartlar belirlenmemiştir. Yönetmelik standartlar ile ilgili olarak çelişkiler ile doludur. Bilinmektedir ki Anayasa, 3194 sayılı İmar Kanunu ve 2872 sayılı Çevre Kanunu, insanın sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı temelinde yaşanabilir çevre oluşturulmasını hükmeder. Bu kapsamda yaşanabilir çevre insanın teknik, sosyal hukuk ihtiyaçlarının karşılandığı, hasta, çocuk, kadın, engelli olanların ihtiyaçlarına karşılayacak düzeyde dağılım, büyüklük ve kapasite ile karşılanması ile mümkündür. Bu doğrultuda yapılan düzenlemeler birbirleri ile çelişkilidir. 11. Maddenin 1., 2., 3.Fıkrası, 8. Maddenin 3. Fıkrası, planlama esaslarına bilimsel ilkelerine ve teknik gerekliliklerine, kamu yararına ve anayasaya aykırıdır.

Şöyle ki; yaşayanların sosyal ve teknik altyapı ile sosyo-kültürel ihtiyaçları için 11. Maddenin 1. fıkrasında yönetmelik ekinde verilen tablolardaki standartlara uyulur düzenlemesi yapılmıştır. Aynı maddenin 2.fıkrasında bu standartların Bakanlıkça veya çevre düzeni planı ile belirlenebileceğini; aynı maddenin 3. fıkrasında istisna bir durum yaratılarak, Yönetmelikte belirtilen standartların “asgari alan büyüklüğünün karşılanamaması” durumuna “ilgili kurum ve kuruluşların teklifi veya görüşü” doğrultusunda belirlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı şekilde 8. Maddenin 3. fıkrasında da “ilgili kamu kurumlarının standart bildirmeleri” zorunlu tutulmaktadır.

Bu durumda eğitim, sağlık, kültür gibi sosyal altyapı, çocuk bahçesi, park, spor alanları gibi açık ve yeşil alanlar ile ulaşım, otopark gibi teknik altyapı hizmetlerine eşit erişim ve faydalanma olanağının sunulması mümkün olamayacaktır. Kendi içinde de ciddi çelişkileri olan bu düzenlemelerle, sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre oluşturmada, eşit ve erişilebilir kentsel hizmet alma ve sunmanın temel koşulu olan kişi başına gereken sosyal, kültürel ve teknik altyapı alanlarının asgari büyüklüklerine ilişkin standartların belirlenmesini idarelerin sınırsız bir keyfiyetine bırakılmaktadır. Ayrıca farklı standartların uygulanması ile mahalle, semt, bölge ve kent ölçeğinde ihtiyaç duyulan/gereken kapsam ve nitelikte sosyal ve teknik altyapı alanı ayrılması sağlanamayacaktır. Bu durum, halkın kentsel hizmetlerden eşit yararlanma ve erişim hakkı ortadan kalkacağından planlama esaslarına, bilimsel ilkelerine ve teknik gerekliliklerine, kamu yararına, herkesin sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı olduğunu hüküm altına alan Anayasaya, aykırıdır.

“Donatı alanları yürürlükten kaldırılan mülga “Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik”in 16. Maddesi’nde “Hazırlanacak her ölçekteki imar planlarının yapım ve değişikliklerinde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak sosyal ve teknik donatı alanlarında EK-1 deki tabloda belirtilen asgari standartlara uyulur” denilmektedir. Nüfusun gereksinim duyduğu sosyal ve teknik altyapı alanlarının mülga “Plan Yapımı Esaslarına Dair Yönetmelik”in EK-1’de belirtilen standartlara göre sağlanmasını gerektirmektedir. Mülga Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 10. maddesi ise kamusal alanların büyüklüklerine yönelik bir takım standartlar tanımlamaktadır. Söz konusu maddede “Hazırlanacak her ölçekteki imar planlarının yapım ve değişikliklerinde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak sosyal ve teknik donatı alanlarında belirtilen asgari standartlara uyulur.” denmektedir.

Mülga “Plan Yapımı Esaslarına Dair Yönetmeliği yürürlükten kaldıran 14.06.2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği”nde ise donatı alanları için Madde 5 i bendinde “**Sosyal altyapı alanları:** Birey ve toplumun kültürel, sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir çevre ile yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik **kamu veya özel sektör tarafından yapılan** eğitim, sağlık, dini, kültürel ve idari tesisler, açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan, rekreasyon alanı gibi açık ve yeşil alanlara verilen genel isimdir.” ifadesi yer almaktadır.

Eğitim, sağlık ve kültürel tesis gibi kamunun öncelikli olarak sunması gereken hizmet alanlarında kamu ve özel ayrımı yapılmadan getirilen standartlar ve tanımlama; kamulaştırma giderlerinin yüksek olacağı merkezi ve yüksek yoğunluklu alanlarda kamu hizmetlerinin sunumunun tamamen özel sektöre bırakılmasına neden olacaktır. Özellikle eğitim ve sağlık gibi hizmetlerinden nüfusun büyük bir bölümünün ancak kamusal hizmet olarak faydalanabildiği düşünüldüğünde kent merkezlerinde rantın yüksek olduğu bölgelerde bu hizmetlerin sunulamayacağı açıktır. Söz konusu madde ile kamu ve özel ayrımı yapılmaksızın standartların karşılandığı varsayılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ve Türkiye’de nüfusun %16,3’ünün yoksulluk sınırı altında yaşadığı göz önünde bulundurulduğunda kentsel alanlarda nüfusun büyük bir kısmının kamunun sunması gereken hizmetleri özel sektörden almak durumunda bırakılacağı açıktır. Öte yandan kentsel dönüşümle kent merkezinde yer alan yoksul mahallelerin yanı sıra hizmetlerin de kent dışına itilmesi hlihazırda yaşanmakta olan ayrırşma sürecini hızlandıracaktır.

Ek 2 tablo ile yürürlükten kaldırılan plan Yapımına Ait Esaslara Dair yönetmelik Ek1,a,b,c,d,e, tabloları karşılaştırıldığında genel anlamda sosyal donatı alanları azaltılmıştır. Hem nüfus aralıklarının değerştirilmesi hem de donatılar için belirlenen alanların yarı yarıya indirilmesi bunun kanıtıdır.

Yönetmelikte yeni tanımlanan botanik parkı, hayvanat bahçesi, mesire yeri, kent içinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının hesaplanmasında hesaba katılması kent içinde yeşil alan miktarının azalmasına yol açılmıştır. Günlük ocuk bahçesi park gibi mahalle ölçeğinde, bölge parkı ve spor alanları gibi semt bölge ve kent ölçeğinde aktif/toplumun yararlandığı aktif yeşil alanların azalması anlamına gelmekte, eşit şekilde erişebilme olanağı ortadan kaldırılmaktadır.

Belediye sınırları içinde kırsal alanların da yer aldığı ve kırsal alanların özelliği gereği gereksinim duyulan sosyal donatı alanları standardı açısından kentsel alanlardan ayrı değerlendirilmesi gerektiğinin dikkate alınmadığını, 11. Maddenin 2. fıkrasında asgari standartların altına düşmemek koşulunun getirilmemesi nedeniyle halihazırda zaten yetersiz olan sosyal ve teknik altyapı alanlarının daha da azalması yolunun açılacaktır.

11. Maddenin 3. fıkrasında plan değerikliklerinde “asgari alan büyüklüğünün sağlanmaması” durumunda, eğitim, sağlık, kültür gibi sosyal altyapı, ocuk bahçesi, park, spor alanları gibi açık ve yeşil alanlar ile ulaşım, otopark gibi teknik altyapı hizmetlerine ilişkin alan büyüklüklerinin belirlenmesi ilgili kamu kurumu ve kuruluşların görüşüne bırakılmaktadır. Bu durum plan değerikliklerinde ilave gelecek nüfus için gereken sosyal, kültürel ve teknik altyapı alan ihtiyacının karşılanma zorunluluğunu ortadan kaldırmakta, bu alanların azaltılarak yapılaşma yoğunluğunun arttırılması yolunu açmaktadır. Bu düzenleme planların, sağlıklı bir kentsel çevrenin oluşturulabilmesine yönelik amacı çerçevesinde, planların öngördüğü nüfusun gereksinim

duyduğu sosyal donatı alanlarının öncelikle kamusal alanlar olarak ayrılmasını gereği gözardı edilmektedir.

11. Maddenin 4 fıkrasında yer verilen “koruma-kullanma” dengesi muğlak bir ifadedir. “Koruma-kullanma” dengesinin açık olarak kriterlerinin belirtilmemesi nedeniyle korunması gereken alanlar için koruma aleyhine kullanılmasının yolu açılacaktır.

İmar planı değişikliklerine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 26. Maddenin 2. fıkrasında; sosyal ve teknik altyapı standartlarının plan değişikliği ile düşürülemeyeceği hükme bağlanmışken 3. Fıkrasında içeriği, sınırları hiçbir kuralı belli olmayan sınırsız bir istisna durum yaratılarak “zorunlu hallerde” sosyal ve teknik altyapı alanlarının kaldırılması ve küçültülmesine olanak tanınmıştır.

Bu düzenlemeler, yönetmeliğin “sosyal ve teknik altyapı standartları”na ilişkin çelişkili ve belirsizlik içeren düzenlemeleri ile birlikte değerlendirildiğinde sosyal ve teknik altyapı alanlarının yaşayanların ihtiyacını karşılaması nasıl sağlanacağı temel bir sorundur. Sosyal ve teknik altyapı alanları için herkesin eşit faydalanma olanağı sağlayacak ve kolay erişebilir şekilde düzenlenmesine ilişkin mekânsal kurallar ve asgari standartların tanımlanmaması sonucunda yapı yoğunluğunu arttıran plan değişiklikleriyle, yerleşim alanları, kentsel hizmetleri düşük sağlıklı yerleşim alanlarına dönüştürecektir.

Ayrıca, Mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 4 Şubat 2000 tarihli Plan Yapımında Uyulacak Kurallar başlıklı genelgesinde “*Özel girişim eliyle gerçekleştirilen sosyal alt yapı tesis alanları (özel eğitim, özel sağlık vb.) asgari standartlarda sosyal altyapı tesis alanı ayrılma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz*” şeklinde belirttiği ilkesel duruştan vazgeçildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, sosyal altyapı alanlarının özel sektör tarafından yapılması durumunda kamusal alanların kamu yararına kullanımının nasıl sağlanacağı konusunda çekince yaratmaktadır.

9. YÜRÜME MESAFELERİNİN DÜZENLENDİĞİ 12 MADDE, 24. MADDE İLE FARKLI NÜFUS GRUPLARINDA ASGARİ SOSYAL VE TEKNİK ALTYAPI ALANLARINA İLİŞKİN STANDARTLAR VE ASGARİ ALAN BÜYÜKLÜKLERİ” İSİMLİ TABLODA DİNİ TESİS İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER ANAYASANIN EŞİTLİK İLKESİNE, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MEDENİ VE SİYASAL HAKLAR SÖZLEŞMESİ 18. MADDESİNE, AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ 9. MADDESİNE AYKIRIDIR.

9.1. 12. Maddenin 3.bendinde yapılan düzenleme sadece cami alanlarını içermektedir. Oysaki ibadet etmek amacıyla insanların toplandığı ibadet yerleri, farklı din ve inançlara ait mekânlardan oluşmaktadır. Ayrıca dini tesis alanlarının kullanıcılarının yetişkinler olduğu dikkate alındığında Dini tesislere ilişkin maddede ise toplumun belirli bir inanç grubuna göre düzenleme yapılmıştır. Belirlenmiş olan

mesafelerde de bazı çelişkiler bulunmaktadır. Komşuluk ünitesi içinde ebeveynin kontrolü altında olması gereken küçük çocukların kullanacağı çocuk bahçesi, oyun alanı, anaokulu gibi fonksiyonlar için 500 metre mesafe belirlenmiş iken mescitler için 150 metre, küçük camiler için 250 metre, semt camileri için 400 metre yürüme mesafesi belirlenmiştir. Diğer teknik ve sosyal altyapı alanlarında olduğu gibi dini tesis alanları için ihtiyaca bağlı olarak nüfus verileri üzerinden alan ayrılması planlamanın teknik kriterlerinin bir gereğidir.

Ayrıca, dava konusu Yönetmeliği'nin dini tesisler hakkındaki hükümleri ayrımcı ve dışlayıcıdır. Uluslararası taraf olunan antlaşmalar ve inanç özgürlüğünü ilgilendiren ulusal mevzuat ve ilkelerle çelişmektedir. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin Donatı alanları ve özellikle dini tesisler ile ilgili hükümlerinde kullanılan dil ve belirlenen ölçütler devletin ve düzenleyici kurumların toplumun tüm çeşitlilik barındıran değerlerine saygılı olan ve bunlara eşit mesafede duran bir üslubu yansıtmamaktadır. Mekânsal plan yapım yönetmeliği ile topludaki adalet ve eşitlik ilkelerinin zedelenmemesi için aşağıda alıntılanan hükümlerin acilen uluslararası hukuk ve insan hakları normlarına sahip bir üslupla yenilenmesi gerekmektedir.

9.2. 12. Madde'nin 3. Fıkrasında dini tesislerden bahsedilmekte ve farklı ölçeklerdeki bu tesislerin yürüme mesafeleri tanımlanmaktadır. Burada yer alan ifadelerde de dini tesislerin "cami" özelinde tanımlandığı ve açıklandığı görülmektedir. Bu ifadeyle de toplumun tüm inanç gruplarına eşit mesafede durulması gereken üsluptan uzaklaşmıştır.

9.3. Yönetmeliğin yedinci bölümü olan İmar Planlarına Dair Esasların açıklandığı bölümde yer alan 24. maddedeki "Uygulama imar planı ile ilgili hükümlerin" 3. Fıkrasında küçük alan gerektiren fonksiyonlar arasında küçük ölçekli dini tesis tanımlanırken sadece "mescit" ifadesine rastlanmaktadır.

9.4. "Farklı Nüfus Gruplarında Asgari Sosyal ve Teknik Altyapı Alanlarına İlişkin Standartlar ve Asgari Alan Büyüklükleri" isimli tabloda "İbadet Yeri" kavramına yer verilmekte ve üç farklı ölçek tanımlanmaktadır: Küçük ibadet yeri, Orta ibadet yeri, Büyük ibadet yeri ve külliyesi. Bu tanımda yer verilen külliye ifadesi de doğrudan hakim durumdaki inanç grubunun kullanımında olan ibadethanelerin kastedildiğini gösteren bir başka unsurdur.

Yerel kararlar ve düzenlemeler zaman zaman evrensel değerleri görmezden gelerek, özel yasalar ve düzenlemeler ile özgürlükleri kısıtlayabilmektedirler. Bu duruma birçok ülkede rastlanmaktadır. Özgürlükler açısından inanç gruplarını ilgilendiren yasal metinler hem ulusal hem de uluslararası mevzuatlarda yer almaktadır. Bu konuda ülkemizi ilgilendiren öne çıkmış anlaşmalar ve sözleşmeler çeşitli uluslararası kuruluşların kontrol ve etki sahasına girmektedir. Bu metinlerin ilgili maddeleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi 18. Maddesi
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 9. Maddesi

Türkiye Cumhuriyeti uluslararası antlaşmalara taraf ülke konumunda olduğuna göre ülkede inanç özgürlüğü alanına girecek sorunların yaşanmaması beklenir. Hele ki bu sorunların mekâna yansması pek beklenmez. Bu açıdan ilgili özgürlük sahasının mekanla kurduğu ilişkide de göz atılması gereken yasal metinler vardır. Bu açıdan planlama ve imar mevzuatı için önemli bir nokta da kültürel grupların ve inanç gruplarının varlığını görünür kılan mekânsal düzenlemeler önündeki yasal kısıtlardır. Yasal çerçevede “ibadet yeri” ve inanç gruplarının mekânsal düzenleme hakları uzun süre tartışılmıştır ve bu tartışmalar halen sürmektedir.

Özellikle imar mevzuatındaki eksikler konusunda 2003 yılında 6. AB uyum paketi çerçevesinde 3194 sayılı İmar Kanunu’nda değişikliğe gidilerek “cami” yerine “ibadethane” “müftülük” yerine de “mülki amir” ifadeleri getirilmiştir. İmar Yasasında değişikliğe konu olan madde;

- (Değişik üçüncü fıkra: 3/12/2003-5006/1 md.) Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, **ibadet yeri** ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz.

Bu olumlu gelişme ne yazık ki hem yerel uygulamalarda hem de bugün karşımıza çıkan yeni yönetmelikte gözetilmemektedir. Yukarıda belirtilen sorun zannedildiği gibi sadece Gayrimüslim grupların karşılaştığı bir sorun değil aynı zamanda Alevi ve Bektaşî topluluklar gibi cami eksenli inanç mekânsallaşması kurgulamayan İslami inanç gruplarını da ilgilendirmektedir. Alevilerin hükümet tarafından yürütülen Alevi Çalıştaylarında da değindikleri gibi Alevi köylerine ve yerleşimlerine Cami inşa etme girişimlerinin asimilasyon amaçlı girişimler olarak algılanmasının arkasında imar mevzuatındaki eksikliklerin de yattığı görülmektedir. Çünkü İbadethane olarak ülkedeki faal ibadethanelerin tümü kabul edilmemiş ve seçkin davranılarak sadece “baskın” veya “makbul” grupların ibadethaneleri yasal açıdan kabul görmüş ve mevzuata ismen girmiş durumdadır.

Bu haliyle dini tesisler konusunda hassas davranılması ve toplumun zenginliği olarak kabul edilen farklı inanç gruplarının mevzuatta eşitlikçi bir üslupla yer alması konusunda özen gösterilmesi gerekmektedir. Tekrar belirtilmelidir ki yukarıda özet biçimde açıklandığı sebeplerle yönetmeliğin özellikle donatı alanları ile ilgili düzenlemelerinde hem Anayasamızda yer alan hem uluslararası taraf olduğumuz insan hakları anlaşmalarında yer alan hem de evrensel ortak bir değer olan eşitlik ilkesi çiğnenmiştir.

Ülkemizde hâkim konumdaki inanç grubu olan Sünnî İslam mezhebinin ibadethaneleri için düzenleme yapıldığı izlenimi yaratacak biçimde, sadece cami, mescit ve külliye ifadelerine yer verilerek diğer inanç gruplarının kullanımındaki ibadethaneler ve dini tesisleri dışlayan bir dil kullanılmıştır. Bu ifadenin toplumun tümünü kapsayıcı bir biçimde ve tarafsız olarak ortaya konması, evrensel bir ilke olan eşitlik ilkesine uygun bir dil kullanılması ve bu bakışla dini tesis kavramının mevzuatta yer alması hem anayasal hem de evrensel hukuk kuralıdır.

10. KAMU KURUMLARININ PLANLARA İLİŞKİN GÖRÜŞ VERMEMESİNİ KURAL HALİNE GETİRİLMESİNE YOL AÇACAK DÜZENLEME YAPILMIŞ OLMASI “KULLANMA” LEHİNE BİR DÜZENLEMEDİR. DAVA KONUSU YÖNETMELİĞİN 8. MADDESİNİN 2. FIKRASI PLANLAMANIN BİLİMSEL ESASLARINA, TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE AYKIRIDIR.

Maddenin 2 numaralı fıkrasında “(2) Kurum ve kuruluşlar, görüşlerini en geç otuz gün içerisinde bildirmek zorundadır. Görüş bildirilmesi için etüt ve analiz gibi uzun süreli çalışma yapılması gereken hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine otuz günü geçmemek üzere ilave süre verilir. Bu süre içerisinde görüş bildirilmediği takdirde plan hakkında olumsuz bir görüşün bulunmadığı kabul edilir.” düzenlemesiyle planlama kararları öncesinde alınan ve plan kararlarının belirlenmesinde sınırlayıcı, yönlendirici yada kısıtlayıcı nitelikte; bilimsel, teknik ve/veya hukuksal bağlayıcılığı olan temel altyapı verilerini oluşturan kurum verileri idari bir görüşe/ izin verme düzeyine indirgenmiştir.

Mekânsal planların yapımı öncesindeki istenen kurum görüşlerinin belirlenen süre içinde gelmemesi halinde olumlu görüş olarak tarif eden yönetmelik, “olumsuz görüşün” olmadığı, yada sınırlayıcı, kısıtlayıcı verinin olmadığı yargısının kurula bağlanmasına, görüş bildirilmemesini gelenek haline gelmesine yol açacaktır. Özellikle doğal kültürel varlıklara ilişkin, kullanım açısından, yapılaşma açısından sınırlayıcı olarak görülen kurum görüşlerinin belirlenen süre içinde gelmemesi halinde “mutlak tarım alanları, orman alanları, kıyı alanları yada milli park gibi koruma alanlarında yapılaşmaya yol açacağından bu düzenleme de planlama esaslarına, bilimsel ilkelerine ve teknik gerekliliklerine aykırıdır.

Bu düzenleme, aynı maddenin 5 nolu fıkrasında “(5) Kurum ve kuruluşlar planlama çalışmasında kullanılacak bilgi ve belgeleri, açık ve kapsamlı görüşüyle birlikte planlamaya veri teşkil edecek şekilde basılı belge olarak ve sayısal ortamda sağlamakla sorumludur.” düzenlemesi ile de çelişkili bir düzenlemedir. 2. fıkarda görüş verilmediği takdirde olumsuz görüşün olmadığı hükme bağlanırken 5. fıkarda kapsamlı görüşün verilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Aynı konuda birbirleriyle çelişkili düzenlemeler İdareler açısından keyfi uygulamaya da yol açabilecektir.

11. 7. MADDENİN J FIKRASI PLANLAMADA KATILIM İLKESİNE AYKIRIDIR.

7. maddenin j fıkrasında “... Planların hazırlanmasında plan türüne göre katılım sağlanmak üzere anket, kamuoyu yoklaması ve araştırması, toplantı, çalıştay, internet ortamında duyuru ve bilgilendirme gibi yöntemler kullanılarak kurum ve kuruluşlar ile ilgili tarafların görüşlerinin alınması esastır.....” denilmiştir. Plan türüne göre katılım sağlanmak üzere denilmesi birtakım/bazı planların siyasi erk dışında herhangi bir kurumun görüş belirtmesine hak veya olanak tanımayacağı tehlikesi içerdiğinden planlamanın teknik ilke ve esaslarına aykırıdır.

12. MEKANSAL KULLANIM TANIMLARI VE ESASLARI TORBA KAVRAMLAR OLARAK DÜZENLEMİŞTİR. PİYASA VE TALEP ODAKLI - KAMU YARARINI GÖZETMEYEN PLANLAMA TANIMLARININ GETİRİLMESİ PLANLAMA İLKELERİNE TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE EŞİTLİK İLKESİNE ANAYASAYA AYKIRIDIR.

Dava konusu Yönetmeliğin 5. Maddesinin (ı),(i), (j), (k),(l) fıkralarında sosyal, kültürel, hizmetler, ticaret, sanayi, depo, konut gibi farklı kullanım biçimlerinin bir araya getirildiği adeta “torba madde” düzenlemeleri yapılmıştır. Bu düzenleme ile altyapı ve mekân ihtiyacı farklı olan, çevresel etkileri, hizmet ettiği hedef kitle gibi farklı niteliklerdeki kentsel hizmetler bir arada düzenlenmiştir. Farklı ihtiyaçlara yönelik kullanım biçimleri farklı teknik altyapı ve mekan ihtiyacı olan kullanımlar; farklı hedef kitleye hizmet eden kullanımlar; farklı çevresel etkilere yol açan kullanımların tek bir tanım içinde tanımlanması mekansal yer seçimi kararları açısından uygun olmadığından planlamanın bilimsel esaslarına teknik gerekliliklerine aykırıdır.

Ayrıca, mekânsal kullanım tanımları ve esasları bölümünde ki tanımlamalarda; hemen hemen her kullanım alanına konut yapılabilir cümlesi eklenerek, yapılaşmaya ve ranta açık hale getirilmektedir.

12.1. Dava konusu yönetmeliği madde 5- Mekânsal Kullanım Tanımları ve Esasları başlığı altında; f) Kültürel tesis alanı; g) Lojistik bölge, i) Sosyal altyapı alanları, j) Sosyal tesis alanı, k) Teknik altyapı alanları tanımlarında yer aldığı şekliyle “kamu veya özel” ifadesi sıkça kullanılmıştır. Temel kamu kullanımlarının tanımlandığı bu bölümde neredeyse her madde de “özel” ifadesine yer verilmesi, bütünüyle kamusal hizmetlerin, kamusal alanların özelleştirilmesini meşrulaştıracak, kamunun temel kamu hizmetlerinden çekilmesinin yolu olabilecek bir düzenlemedir. Yönetmelik maddeleri bütün olarak değerlendirildiğinde, talep odaklı bir yaklaşım benimsenmesi kamu yararı açısından kabul edilemezdir.

Birçoğu “düzenleme ortaklık payı” ve “kamulaştırma” gibi yollarla elde edilen, kamusal kullanım alanlarının özelleştirilmesi ile kamu hizmetlerine erişim ve faydalanmada eşitlik nasıl sağlanacağı belirsizdir. Kamu hizmetlerinin, amacı “kar” olan “ticari” işletmelere dönüşmesi kaçınılmazdır. Bu durum, toplumsal refahın yükseltilmesi temel amacına yönelik olarak Anayasa gereği sosyal devlet anlayışının gerekliliği olarak “kamu hizmeti” yapmanın ruhuna, amacına aykırıdır. Kamu hizmeti ile kar amacına yönelik olarak ticari bir hizmet sunan “özel” işletmeleri ayıracak şekilde yeniden tanımlanması gerekmektedir.

12.2. 5. Maddenin (a) bendinde yer alan Belediye hizmet alanı tanımı içinde yer verilen "...sermayesinin yarısından fazlası belediyeye ait olan şirketlerin sahip olduğu tesislerin yapılabileceği alanlardır..." tanımında sınırsız ve belirsiz bir düzenleme olanağı tanınmaktadır. Nüfusun gereksinimi olan belediye hizmetleri için ayrılan alanda herhangi bir tesis yapılmasına olanak sağlanmakta, bu hizmetlerin nereden karşılanacağına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu düzenleme talep esaslı bir düzenlemeye yol açacağından kamu yararına, planlamanın eşitlik ilkesine, bilimsel esaslarına ve teknik gerekliliklerine aykırıdır.

12.3. 5. Maddenin (j) bendinde yer alan 'Sosyal Altyapı Alanları' tanımı incelendiğinde sosyal, kültürel, hizmetler, ticaret, sanayi, depo, konut gibi farklı kullanım biçimlerinin bir araya getirildiği adeta "torba madde" düzenlemeleri yapılmıştır. Bu düzenleme ile farklı ihtiyaçlara yönelik kullanım biçimleri, altyapı ve mekan ihtiyacı farklı olan, çevresel etkileri, hizmet ettiği hedef kitle gibi farklı niteliklere sahip kentsel hizmetler birarda tanımlanmıştır. Bu durum planlamanın teknik, bilimsel ve hukuksal ilkelerine aykırıdır.

Ayrıca, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 4 Şubat 2000 tarihli Plan Yapımında Uyulacak Kurallar başlıklı genelgesinde "Özel girişim eliyle gerçekleştirilen sosyal alt yapı tesis alanları (özel eğitim, özel sağlık vb.) asgari standartlarda sosyal altyapı tesis alanı ayrılma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz" şeklinde belirttiği ilkesel duruştan vazgeçildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, sosyal altyapı alanlarının özel sektör tarafından yapılması durumunda kamusal alanların kamu yararına kullanımının nasıl sağlanacağı konusunda çekince yaratmaktadır. Bu düzenleme, planlamanın herkesin sosyal ve teknik altyapı hizmetlerine eşitlik erişebilirdik ilkelerine aykırı olarak düzenlenmiştir.

12.4. 14. Madde (g) ve (ğ) fıkralarında, "...g) Yenilikçi, esnek ve rekabetçi bir ekonomik yapının oluşturulması için gerekli mekânsal düzenlemelerin yapılması, ...ğ) Değişen koşullara uyum sağlanması,...." kamu yararı sağlamanın aksine neoliberal amaç ve hedeflere göre mekansal stratejilerinin belirleneceğini açıkça ortaya koymaktadır. (g) bendinin tanım gereği mekânsal planlar ile kalkınma planları arasında bir ilişkinin kurulmuş olması, "yenilikçi, esnek ve rekabetçi bir ekonomi" ifadesinin kalkınma planlarından bağımsız olarak tek bir ekonomik modelin sürekliliğini veri alması; sadece ekonominin belirleyiciliğinin ön plana çıkarılmasının planlamanın adalet ve planlarla yaratılan artı değer hakça dağıtımının bir aracı olması niteliğini ile uyuşmamaktadır.

12.5. Aynı maddenin (i) fıkrasında yer verilen "...Kentsel ve kırsal alanlar arası mekânsal ilişkilerin güçlendirilmesi..," düzenlemesinde kırsal alanların kentleşme baskısı altında kalacağına işaret etmektedir. Yönetmelik bütün olarak kırsal alan politikalarından yoksundur.

Sosyal ve teknik altyapı alanlarının tamamının özel sektöre devri anlamını taşıdığından kamu yararına aykırıdır.

13. 30.MADDENİN 1. FIKRASI İMAR PLANININ BÜTÜNCÜL YAKLAŞIMINA AYKIRIDIR.

Dava konusu yönetmeliğin 30.maddesinin 1. fıkrasında imar planından önce yapılmış kentsel tasarım projelerinin hiçbir değerlendirme yapılmadan imar planlarında yer almasının hükme bağlanması, noktasal yada kısmi bir kent parçasını kapsayan projelerin doğrudan imar planına aktarılması imar planının bütüncül yaklaşımına, ruhuna aykırıdır.

1. fıkrasında belirtilen “Kentsel tasarım projesi yapılacak alanın sınırları imar planında gösterilebilir. Ancak kentsel tasarım projelerinin imar planından önce yapılmış olması halinde, bu projelerdeki gerekli ayrıntılar imar planı kararlarında yer alır....” düzenlemesine yer verilmiştir. Oysaki plan hiyerarşisi gereği kentsel tasarım projelerinin uygulama imar planından sonra yapılması, tasarım projelerinin mekânsal planlara uygun olarak hazırlanması, ölçek itibari ile mekânsal planlarda gösterilmesi mümkün olmayan uygulamaya dönük detay konularda kararlar üretmesi gerekmektedir.

4. Maddede Uygulama imar planlarının kentsel tasarımı da kapsayacak biçimde zenginleştirilmesi gibi gözükten düzenlemeler, uygulamayı yönlendiren ve belirleyen kentsel tasarım projelerinin imar planları ile hiyerarşik/geri beslemeli ilişkisi net olarak kurulmamış olması, imar planlarında önce, ayrı olarak, onaylanan “projelerin” imar planlarına işlenmesi zorunluluğunun getirilmesi ile “proje”nin imar planı yerine geçirilmesine olanak sağlayan düzenlemeler planlamanın bilimsel esaslarına, teknik gerekliliklerine ve planlama mevzuatına aykırıdır.

Şöyle ki:

Kentsel Tasarım projelerinden söz edilmesine karşın, hangi süreç ve nitelikte yapılacağı net değildir. Kentsel tasarım projelerinin nitelikli alan üretilmesinde bir araç olarak etkin bir şekilde kullanılması gerektiği açıktır. Bu sebeple Kentsel tasarım projelerinin hangi alanlarda ve ne şekilde hazırlanacağını net bir şekilde belirlenmesi ve bu alanlarda imar planlarının ayrılmaz bir parçası uygulamaya esas birer belge olduğu açık şekilde belirtilmelidir. Aksi takdirde kentsel tasarım projeleri geçmiş süreçte olduğu gibi imar planları ile birlikte hazırlanan ancak uygulama zorunluluğu olmadığı için unutulmuş birer belge olarak kalacaklardır.

Ayrıca, kentsel tasarım projelerinin, kamuya ait tüm açık alanları kapsayacak biçimde yapılması, planların kentsel tasarım projeleri ile ilişkilendirilmesi zorunlu kılınmalıdır. Kamusal kullanımların yer aldığı (Okul, camii, sağlık ocağı, resmi kurum alanı vb) veya toplu konut alanları, kent merkezleri gibi yoğun yaya kullanımının bulunduğu her alanda bu kullanımların yakın çevreleri ile ilişkisini ortaya koyacak şekilde kentsel tasarım projelerinin yapılması nitelikli kent mekânları yaratmak adına zorunlu tutularak kentsel tasarım projeleri ile imar planları arasındaki ilişki rastlantısallıktan ve keyfilikten uzak fonksiyonellik, işlevler arası ilişki, erişebilirlik ve maksimum yararlanma temelinde standart hale getirilmemiş, aksine istisna durum yaratılarak, planlama mevzuatına dayanak kanununa aykırı olarak “proje”ler imar planı yerine geçirilmiştir.

Ayrıca 30. Maddenin 3. fıkrasında kentsel tasarım değerlendirme komisyonu ifadesi yer almaktadır ancak bu komisyonun nasıl kurulacağı, kimlerden oluşacağı vb. açıklamalara yer verilmemiş olup belirsiz tanımsız düzenleme hukuk kurallarına aykırıdır.

14. 16.MADDESİ PLANLAMANIN BÜTÜNCÜL YAKLAŞIMINA VE KAMU YARARINA AYKIRIDIR.

Mekansal strateji planının uygulama ve izlemesine ilişkin düzenlenen bu maddedeki hükümler planın, özel sektör yatırımları için esnek olduğunu diğer ifade ile talep odaklı olduğunu göstermektedir. *"....Yeni gelişmeler ve bölgesel dinamikler dikkate alınarak ihtiyaç duyulan dönemlerde mekânsal strateji planları revize edilir..."* düzenlemesi ile, değişikliklerin yapılmasını öngören, ihtiyaç duyuldukça değiştirilebilen ancak neye göre ihtiyacın ortaya çıktığının belli olmadığı bir tanımlama ile planların değiştirilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu anlayış ile sınırları, ilkeleri belli olmayan "ihtiyaç" gerekçesi ile yapılacak plan değişiklikleri planlamanın bütüncül yaklaşımına ve kamu yararına aykırıdır.

15. 17 . MADDE Sİ PLANLAMANIN TEKNİK, BİLİMSEL VE HUKUKİ İLKELERİNE AYKIRIDIR.

Veri Yapısı ve Analizleri tanımlayan bu maddenin c) fıkrasında *"....Yerleşmeler sistemi ve şehirleşme; yerleşme kademelenmesi, yerleşmeler arası ilişkiler, yerleşme büyüklükleri, nüfus değişimleri ve demografik eğilimler, yerleşmelerin sosyal yapıları, uzmanlaşma alanları, odak noktaları, kentsel dönüşüm odakları, cazibe merkezleri, konut stratejileri, yeni kentler, kırsal kent ilişkisi ve kent-bölgeler ve benzer konular...."* olarak yapılan düzenleme içerisinde vurgu yapılan kullanımların ve alan kararlarının 1/25.0000, 1/50.0000 veya daha üst ölçekli bir planda -ölçeğin gerektirdiği detay açısından, uygulama ölçeği olmadığı için- gösterilmesi planlamanın teknik, bilimsel ve hukuki ilkelerine aykırıdır.

16. ÇEVRE DÜZENİ PLANLARINA DAİR ESASLAR BAŞLIĞI ALTINDA PLAN İLKE VE ESASLARININ DÜZENLENDİĞİ 20. MADDENİN 1. FIKRASININ C BENDİ, 2.FIKRASI, D BENDİ, PLANLAMANIN BİLİMSEL ESASLARINA VE TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE VE KAMU YARARINA AYKIRIDIR.

Çevre düzeni planlarındaki Revizyon ve Değişiklikleri açıklayan bu maddenin 1. fıkrasının c bendinde *".... Yeni verilere bağlı olarak, sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması,...."* spekülasyonlara göre planlama kararlarının değişebilmesinin yolunu açmaktadır.

Aynı maddenin 2 fıkrasında değişikliklerin kamu yatırımlarına göre değişebileceğini, çevrenin korunması ve çevre kirliliklerinin önlenmesine karşın revize edilebileceğini düzenlemektedir. Zaten bu amaçlarla üretilen çevre düzeninin bu nedenlerle tekrar değiştirilmesi düşündürücüdür. d) bendinde de Planın uygulamasında karşılaşılan

güçlükler ile yeniden değişiklik yapılması düzenlenmektedir. Bu hüküm de bilimsel araştırma ve yöntemler ile uygulamaya ilişkin kararlar üreten planların bütünlüğünü bozucu nitelikte olup planlamanın bilimsel esasları ile teknik gerekliliklerine aykırıdır.

Bu düzenlemelerde, çevre düzeni planının ihtiyaca cevap vermediği hallerde veya planın vizyonu, amacı, hedefleri, stratejileri, ilke ve politikaları açısından plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü etkilemesi halinde çevre düzeni planı bütününde revizyon yapılabilir hükmü getirilmiş ve koşullar arasında “Planın temel strateji ve politikalarını değiştirecek bölgesel ölçekli yatırımların ortaya çıkması” ve “Yeni verilere bağlı olarak, sonradan ortaya çıkabilecek ve bölgesel etkiye yol açabilecek arazi kullanım taleplerinin oluşması” da sayılmıştır. Oysaki 6. madde 3. fıkrasında ifade edildiği gibi “Arazi kullanım ve yapılaşmada sadece mekânsal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararlarına” uyulmalıdır. 7. madde 1 fıkrasında ifade edildiği gibi “Ülke ve bölge düzeyinde karar gerektiren büyük projelerin mekânsal strateji planı veya çevre düzeni planında değerlendirilmesi esas” olmalıdır.

17. 21. MADDENİN 2. FIKRASI BÜTÜNCÜL PLANLAMA YAKLAŞIMINA, PLANLAMANIN HİYERARŞİK DİZGİSİNE AYKIRIDIR.

Yönetmelik ile planların kademeliği birlikteliğine ilişkin esaslar belirlenmiş olmasına karşın, 2. fıkrasında, “...Nazım ve uygulama imar planları gerekli görülmesi halinde eş zamanlı olarak hazırlanabilir. Nazım imar planı kesinleşmeden uygulama imar planı onaylanamaz. Ancak, onay yetkisinin aynı idarede bulunması halinde nazım ve uygulama imar planları eş zamanlı olarak onaylanabilir...” hükmü getirilmiştir.

Oysaki nazım imar planlarında, yerleşime ilişkin genel bölgesel karar alternatiflerinin ve gelişme stratejisi alternatiflerinin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Bu çerçevede henüz kent ve çevresindeki kırsal alanlar bütününe bölgesel gelişme eğilimleri belirlenmeden aynı anda uygulama imar planlarının da yapılması parçacı kararlara yol açacağından bütüncül planlama yaklaşımına, planlamanın hiyerarşik dizgisine aykırıdır.

18. 26. MADDENİN 6. FIKRASININ (D) BENDİ PLANLAMANIN BÜTÜNCÜL YAKLAŞIMINA AYKIRIDIR.

26. Maddenin 6. fıkrasının (d) bendinde karayolları projeleri değişmez veri olarak kabul edilmektedir. Oysa planlamada kullanılan diğer veriler ile birlikte değerlendirilmesi gereken karayolu geçişlerinin istisna olarak kabul edilmesiyle yerleşim birimlerinin kimliği ile çevresindeki alanların niteliği, tarımsal alanlar, orman alanları gibi doğal alanlara etkileri gözardı edilmektedir. Bu durum imar planlarının bütüncül yaklaşımına, ruhuna aykırıdır.

19. 26. MADDENİN 7.FIKRASI PLANLAMANIN BİLİMSEL ESASLARINA, TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE VE KAMU YARARINA AYKIRIDIR.

26. Maddenin 7.fıkrasındaki "...Yoğunluk artıran veya kentsel ulaşım sistemini etkileyen imar plan değişikliklerinde, kentsel teknik altyapıya yönelik etkilerin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması amacıyla ayrıca kentsel teknik altyapı etki değerlendirmesi raporu, analizi hazırlanır veya hazırlatılır..." düzenlemesi yoğunluk arttıran plan değişikliklerinin içeriği, ilkeleri belli olmayan bir rapor sunulması halinde, kolayca yapılabilmesini öngörmektedir. Halihazırda idari bir işleme dönüştürülen ve neredeyse tüm yatırımların izin belgesi haline gelen Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunda olduğu gibi "kentsel teknik altyapı etki değerlendirmesi raporu" da adeta yoğunluk arttırmanın "izin belgesi"ne dönüşebilecektir. "yoğunluk arttırarak mevcut planın bütünselliğini ve bilimselliğini yok eden bir nitelikte, plan değişikliklerinin yapılmasını kentsel teknik altyapı etki değerlendirmesi raporu" ön koşuluna bağlanması planlamanın teknik bilimsel esaslarına aykırıdır.

20. 31. MADDESİNİN 1. FIKRASI PLANLAMANIN TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE VE PLANLAMA MEVZUATINA AYKIRIDIR.

Planların sunulması başlığı altında " onaylanmak üzere iletilen plan tekliflerini, öncelikle eksik belgesinin olup olmadığı yönünden inceler, eksik belgesi bulunanların eksikliklerinin ilgisince 30 gün içinde tamamlanmak üzere iade eder" düzenlemesinde eksik bilgilerin yada plan teklifinde teslim edilecek belgelerin nelere olduğu belirtilmemiş olması uygulama birliğini ortadan kaldıracığından planlamanın teknik gerekliliklerine ve planlama mevzuatına aykırıdır.

21. 33. MADDESİNİN 1. FIKRASI 3194 S. KANUN AYKIRIDIR.

Dava konusu yönetmeliğin 33. Maddesinde askı sonrası itiraz sürecinin tamamlanmasını takiben itirazların sonuçlandırılmasından sonra planların kesinleşmesi hükme bağlanmıştır. Planların kesinleşmesi askı sonrasına bırakılması planlamanın eşitlik ilkesi açısından kabul edilemezdir. Planlar kaç kez askıya çıkacaktır? Yerel idarelerin uygulamaya geçiş süreci belirsizleşmiştir. Aleniyet kazandığı an yürürlüğe girmiş, kesinleşmiş olmalıdır. Planların onaylandıktan sonra, kamu yararına, insan haklarına aykırı düzenlemeler olup olmadığı ve kişisel itiraz hakkı ve aleniyet ilkesi gereği ilan edilmektedir. Bu çerçevede spekülasyonlara yol açmaması muhtemel bu düzenleme planlama mevzuatına, eşitlik ilkesine aykırıdır.

22. 36. MADDESİ 3194 SAYILI İMAR KANUNUNUN 4. MADDESİNE AYKIRIDIR.

"İdare ve plan müelliflerinin her tür ve ölçekteki plan yapımında bu Yönetmeliğe uyması zorunlu olup, planlarda bu Yönetmelikte yer alan hükümlere aykırı kararlar getirilemez." hükmünün, Özel kanunlarla düzenlenmesi öngörülen planların istisna kanun niteliği ve 3194 sayılı İmar Kanununun 4. Maddesine aykırıdır.

23. GEÇİCİ 3. MADDE PLANLAMANIN TEKNİK GEREKLİLİKLERİNE, PLANLAMA MEVZUATINA AYKIRIDIR

Geçici 3. maddede yapılan düzenleme ile, plan bütününe kapsamayan, kısmi ilave ve revizyon yada değişikliklerde yönetmelik eki gösterim biçimlerinin kullanılmasının zorunlu hale getirilmesi, yürürlükte bulunan mekânsal planlarda ikili gösterime yol açacağından uygulama birliğini ortadan kaldıracığından planlamanın teknik gerekliliklerine aykırıdır.

SONUÇ OLARAK;

Mekânsal düzenlemenin aynı zamanda toplumsal yaşamın da düzenlenmesi anlamında olduğu gerçeğinden hareketle, Yönetmeliğin ayırım gözetmeksizin Ülke mekânının tamamına yönelik düzenlemeleri içermesi açısından;

- Planlamanın, bütüncül planlama yaklaşımıyla tüm tarafların katılımının sağlandığı süreç tarifi olarak yeniden tanımlanmalı;
- İnsan hakkı olarak eşit faydalanma ve erişim olanağı sağlayacak şekilde yaşanabilir çevre oluşturmanın gerekliliklerinin sağlandığı sosyal ve teknik altyapı alanları ile açık ve yeşil alan düzenlemelerine ilişkin asgari standartların belirlenmeli;
- Sosyal ve teknik altyapı alanlarının açık ve yeşil alanların büyüklüklerinin belirlenmesi ve yer seçiminde kentsel hizmetlerin sosyal devletin bir gereği olarak “kamu yararı” gözetilerek “özelleştirme/ticarileştirme” yaklaşımından vazgeçilerek talep odaklı düzenlemelerden vazgeçilmeli,
- Kimliğimizi kültürümüzü oluşturan tarihi ve arkeolojik değerlerimiz ile kıyılarımız, ormanlarımız, tarım alanlarımız, derelerimiz, göllerimiz, meralarımız, yaylalarımız gibi doğal varlıklarımızı korumanın yaşamımızı korumak olduğu bilinciyle;

Yönetmelikler, temel olarak dayanağı olan kanunların uygulanmasına açıklık getirmek amacıyla yönetmeliğin konusuna ilişkin yöntemi tanımlayan, özel olarak da düzenleyici kuralları içeren bir metindir. Mekânsal Planlar Yönetmeliği, bu açıdan değerlendirildiğinde, planlamaya ilişkin bir yöntem belirleyiciliğinden çok, ayrıntı düzeyinde denebilecek maddeler üzerine kurulu olduğu, bu nedenle de, plan ölçeğinden ziyade proje ölçeğine dönük olarak yazılmış olduğu, planlama süreci ve içeriğinin belirsizleştirildiği, farklı arazi kullanım biçimlerinin tek bir tanım altında adeta “torba tanım” olarak yapıldığı, piyasalaşmasının mekansal karşılığı olarak kamu hizmetlerinde “kamu” ile kar amaçlı ticari işletme olan “özel” yatırım ayırımının ortadan kaldırılarak talep odaklı düzenleme yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda, var olan haliyle yönetmelikte yapılmaya çalışılan düzenlemelerin genel olarak yetersiz olduğu, talep odaklı olduğu, değişiklik çalışmalarının mesleki ve akademik görüşler doğrultusunda oluşturulacak ilkeler çerçevesinde yeniden ele

alınmasının zorunlu olduğu, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin, planlama yöntemini, içeriğini, yaşanabilir çevreler oluşturmak için; planlamanın bütüncül niteliğinin temel alındığı, kamu hizmetlerinin kar amaçlı değil halkın refahı için yapılması gerektiği, gereken asgari sosyal, teknik altyapı ile açık ve yeşil alan standartlarını tanımlamadığı gerekçeleriyle iptalini talep etmek gerekmiştir.

SONUÇ VE İSTEM : Açıklanan ve resen saptanacak nedenlerle;

14.06.2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete yayınlanarak yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin

4. maddesinin, 5. maddesinin, 6. maddesinin,
7/1. maddesinin (c), (ı), (i), (j), (g), (k) fıkralarının,
8/1, 8/2, 8/3, 8/8, 8/10, 8/11, 8/12 maddesinin,
9/1, 9/2, 9/4, 9/5 maddesinin,
11/1, 11/2, 11/3, 11/4 maddesinin,
12/3. maddesinin,
14/1 maddesinin (i), (g) ve (ğ) fıkralarının,
15/2, 15/3, 15/4 maddesinin,
16. ve 17. maddesinin,
19/1 maddesinin (ç) bendinin,
20/1 maddesinin (c) fıkrasının, 20/2 maddesinin (d) fıkrasının,
21/2. ve 21/5 maddesinin,
23/6 maddesinin (v) fıkrasının,
24/1, 24/3 maddelerinin ve 24/10 maddesinin (j) fıkrasının,
26/1, 26/2, 26/3, 26/6 maddesinin (d) fıkrasının, 26/7
maddelerinin,
27/1 maddesinin (f) fıkrasının,
30/1, 30/2, 30/3 maddelerinin,
31/1 maddesinin,
33/1. maddesinin
36. maddesinin,
Geçici 2. ve 3. Maddelerinin,
Ek-1d Uygulama İmar Planı Gösterimleri ekinin,
Ek -2 Kentsel, Sosyal ve Teknik Altyapı ekinin,
Geçici 2. ve 3. Maddelerinin ve ek 1-2 tablolarının
Öncelikle yürütmesinin durdurulmasına

BU MADDELER, FIKRALAR, BENTLER VE İFADELERİN yürütmesinin durdurulması halinde yönetmelik uygulanamaz hale geleceğinden Mahkemenin durdurma gerekçelerine, Mevzuat Hazırlama Usul ve Esaslarına ve katılımcı bir anlayışla bilimsel ve planlama disiplinine ve kamu yararına uygun ve planlama esasları ile şehircilik ilkelerinin amacına hizmet eden yeni bir Yönetmelik hazırlanabilmesi için Yönetmeliğin tamamının yürütmesinin durdurulmasına ve takiben iptaline,

yargılamanın duruşmalı yapılmasına karar verilmesini, yargılama giderleri ve avukatlık ücretinin karşı yana yükletilmesine karar verilmesini saygılarımızla talep ederiz.

**TMMOB Çevre Mühendisleri Odası ve
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası
Vekili
Av. Emre Baturay ALTINOK**